

Skattespørsmål rundt pensjon som kapital- og renteforsikring

Våren 2003

Kandidatnr: 214

Veileder: Tore Bråthen

Leveringsfrist: 25.04.03

Til sammen 14903 ord

19.05.2003

Forord

Denne avhandlingen vil ta for seg skattespørsmål rundt pensjon som kapital- og renteforsikring. Bakgrunnen for valg av tema var et møte med Tom Ødegård hos Storebrand, hvor han ga uttrykk for at temaet ville være interessant å få gjennomgått. Ettersom pensjon og skattespørsmål er emner som også interesserer meg i stor grad, avgjorde det valg av tema for avhandlingen.

Hensikten med denne avhandlingen er å foreta en gjennomgang av de aktuelle skattereglene som er viktig å kjenne til i forbindelse med pensjonssparing gjennom rente- og kapitalforsikring. Skattereglene for forsikringer er spredt rundt i skatteloven, og det kan tidvis være uklart hvordan de ulike reglene skal komme til anvendelse.

Jeg vil takke min veileder Tore Bråthen som har bidratt med veiledning og konstruktiv tilbakemelding. Jeg vil også takke Tom Ødegård hos Storebrand. Til slutt vil jeg takke min bedre halvdel, Mathilde Berg, som har holdt ut med meg, selv i stressede perioder.

Oslo, 25 april 2003.

Kandidat nr. 214

Innholdsfortegnelse

FORKORTELSER	3
<u>1 INNLEDNING</u>	<u>4</u>
1.1 PRESENTASJON AV TEMA OG PROBLEMSTILLINGER	4
1.2 AVGRENSNING AV OPPGAVEN	5
1.3 DEFINISJONER	6
1.3.1 PENSJONSBEGREPET I SKATTELOVEN	7
1.3.2 P-PRINSIPPET	7
1.4 OPPBYGNING AV OPPGAVEN	8
<u>2 METODESPØRSMÅL</u>	<u>9</u>
<u>3 INNFØRING I FORSIKRING</u>	<u>10</u>
<u>4 PENSJONSSPARING VIA RENTEFORSIKRING</u>	<u>13</u>
4.1 ARBEIDSTAGER SOM FORSIKRINGSTAGER	13
4.1.1 INNTEKT	13
4.1.2 FRADRAG	20
4.1.3 ARBEIDSGIVERAVGIFT	22
4.1.4 FORMUE	22
4.2 ARBEIDSGIVER SOM FORSIKRINGSTAGER, UTEN ENDELIG OPPNEVNT BEGUNSTIGET	23
4.2.1 INNTEKT	23
4.2.2 FRADRAG	28
4.2.3 ARBEIDSGIVERAVGIFT	32
4.2.4 FORMUE	33
4.3 ARBEIDSGIVER SOM FORSIKRINGSTAGER, MED ENDELIG OPPNEVNT BEGUNSTIGET	33
4.3.1 INNTEKT	33
4.3.2 FRADRAG	38
4.3.3 ARBEIDSGIVERAVGIFT	39
4.3.4 FORMUE	39

5	PENSJONSSPARING VIA KAPITALFORSIKRING	39
5.1	ARBEIDSTAGER SOM FORSIKRINGSTAGER	39
5.1.1	INNTEKT	40
5.1.2	FRADrag	41
5.1.3	ARBEIDSGIVERAVGIFT	41
5.1.4	FORMUE	41
5.2	ARBEIDSGIVER SOM FORSIKRINGSTAGER, UTEN ENDELIG OPPNEVNT BEGUNSTIGET	42
5.2.1	INNTEKT	42
5.2.2	FRADrag	44
5.2.3	ARBEIDSGIVERAVGIFT	44
5.2.4	FORMUE	45
5.3	ARBEIDSGIVER SOM FORSIKRINGSTAGER, MED ENDELIG OPPNEVNT BEGUNSTIGET	45
5.3.1	INNTEKT	45
5.3.2	FRADrag	47
5.3.3	ARBEIDSGIVERAVGIFT	47
5.3.4	FORMUE	48
6	AVSLUTNING	49
6.1	OPPSUMMERING OG SAMMENLIGNING	49
6.2	DE LEGE FERENDA	51
	LITTERATURLISTE	52
	LOVFORARBEIDER	53
	DOMSREGISTER	54
	LOV OG FORSKRIFTSREGISTER	55

Forkortelser

FAL	- Lov om forsikringsavtaler (forsikringsavtaleloven) av 16. juni 1989 nr.69
ftl.	- Lov om folketrygd (folketrygdloven) av 28. februar 1997 nr. 19
lgnl.	- Lov om ligningsforvaltning (ligningsloven) av 13. juni 1980 nr. 24.
IPA	- individuelle pensjonsavtaler etter skatteloven
NOU	- Norges Offentlige Utredninger
Ot.prp	- Odelstingsproposisjon
rskl.	- Lov om årsregnskap (regnskapsloven) av 17. juli 1998 nr. 56.
Rt.	- Norsk Rettstidene
selskapet	- forsikringsselskapet
Skatteforskrift FIN	- Forskrift av 19.11 1999 nr. 1158 av Finans- og tolldepartementet til utfylling og gjennomføring m.v. av skatteloven av 26. mars 1999 nr. 14
sktl. av 1911	- Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven) av 18. august 1911 nr. 8
sktl.	- Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven) av 26. mars 1999 nr. 14
Utv.	- Dommer, uttalelser m.v. i skattesaker og skattespørsmål

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema og problemstillinger

I denne avhandlingen temaet er skattespørsmål rundt pensjon som kapital- og renteforsikring. Det innebærer spørsmål om fradrag for arbeidsgiver, inntektsskatt for arbeidstagers, formuesskatt og arbeidsgiveravgift. Det er individuelle ordninger som vil bli omhandlet.

For både kapital- og renteforsikringer vil det i utgangspunktet være interessant å se på skattevirkningene for forsikring der forsikringstager er henholdsvis arbeidsgiver og arbeidstager, uten noen nærmere oppdeling. Etter Lignings-ABC 2002 skal det legges til grunn at arbeidstager erverver en fordel som skal inntektsbeskattes som lønn i de tilfellene der arbeidsgiver betaler premie på egen forsikring, og arbeidstager er avtalt, forutsatt eller faktisk er begunstiget. Dette følges i ligningspraksis.¹ For å enklere klarlegge i hvilken grad arbeidstager faktisk skal inntektbeskattes for arbeidsgivers premieinnbetaling på egen forsikring, vil derfor være interessant å dele skattespørsmålene nærmere opp for de tilfellene der arbeidsgiver er forsikringstager.

Oppgavens tema er interessant fordi pensjonsspørsmål i dag et tema som opptar stadig flere. Grunnen til dette er blant annet at de oppdager at pensjonen som de vil få fra folketrygden ikke vil være tilstrekkelig til å opprettholde den ønskede levestandarden. De samlede fremtidige pensjonsforpliktelsene i Norge i dag er mye større enn det oljefondet som mange antar skal dekke stumpene for folketrygden. Faren for at bærebjelken i mange personers fremtidige pensjonsordning, pensjon gjennom folketrygden, vil bli vesentlig endret de kommende årene vil derfor gi seg selv.

Det vil derfor i stadig større grad etterspørres muligheter for å sikre seg pensjon på egenhånd, uavhengig av folketrygden. Det var tidligere vid adgang til fradrag for utgifter til pensjonsordninger. Det var ingen krav til størrelsen på pensjonen en arbeidstager kunne få for at arbeidsgiver skulle få fradrag. Det var heller intet krav at alle arbeidstagerne i bedriften skulle omfattes av ordningen. Arbeidsgiver kunne derfor gi særordninger til en eller ett fåtall av arbeidstagerne. Dette ble endret i 1952.

¹ NOU 1999: 32 s. 91.

Da folketrygden kom i 1966, antok myndighetene at behovet for andre pensjonsordninger etter hvert ville bortfalle. Dette var en realitet fremover på 1980-tallet, se blant annet NOU 1983:56 side 41. Da det viste seg at folketrygden sprenget sine grenser og Stortinget begynte å begrense ordningen, fikk private pensjonsordninger igjen aktualitet. Stortinget har, i en viss grad, tatt grep som skal fange opp dette. De nye foretaks- og innskuddspensjonslovene gir bedrifter anledning til å opprette pensjonsordninger for sine ansatte, hvor det gis fradrag for innbetalt beløp. Dette skal oppmuntre til pensjonssparing. Det stilles likevel vilkår for å kunne følge disse ordningene, vilkår som har klare fordelingspolitiske trekk. Eksempel på dette er øvre grense for utbetalt pensjon, og at det er grenser for hvor stor del av lønnen som kan gi grunnlag for opparbeidelse av pensjonsrettigheter. For arbeidstagere med høy lønn må derfor høyere pensjon enn det som følger av disse lovene, sikres på annen måte.

Dette fører til at det blir større oppmerksomhet rundt muligheten til å skaffe seg ytterligere pensjon, enten i form av egen sparing eller som en del av ytelsene fra arbeidsgiver. For både arbeidsgiver og arbeidstager vil ordninger for pensjonssparing som gir den skattemessig gunstigste ordningen, være å foretrekke. Det er blant annet for disse interessant å se på hvilke ordninger som kan benyttes til pensjonssparing, og som samtidig gir skattemessig gunstige følger.

1.2 Avgrensning av oppgaven

Som tittelen på avhandlingen gir anvisning på er det skattespørsmål rundt pensjon som kapital- og renteforsikring som er oppgavens tema. Ordningene som følger foretaks- og innskuddspensjon vil derfor ikke bli omhandlet i denne avhandlingen. Dette er ordninger som gir skattefradrag for arbeidsgiver og som er skattemessig gunstig for arbeidstager i form av at trygdeavgiften reduseres. Det betales heller ikke formuesskatt og avkastningen beskattes først ved utbetalingen. For å omfattes av disse skattemessig gunstige ordningene, må visse krav være oppfylt. Dette innbefatter, blant annet, at ordningen må gjelde alle arbeidstagerne i bedriften, krav til forholdsmessig opptjening av pensjon for arbeidstagerne uavhengig av lønn og begrensninger i hvor stor lønn som har betydning for opptjening av pensjon (12 G). Grunnen til at disse ordningene ikke blir omhandlet er at de individuelle forsikringsordningene som skal behandles i denne

avhandlingen ikke omfattes av disse ordningene. Foretaks- og innskuddspensjonslovene er omhandlet i artikkelen *Nye skattefavoriserte bedriftspensjoner*² og *Bedriftens pensjonshåndbok*³.

De kollektive ordningene faller også utenfor grensene for avhandlingen av den grunn at det er de individuelle ordningene som skal behandles. Kollektive pensjonsordninger er utførlig behandlet i boka *Kollektive pensjonsavtaler*.⁴

Pensjonssparing foretatt av den enkelte arbeidstager i form av individuell pensjonsavtale (IPA) vil heller ikke bli behandlet. Disse ordningene er gode supplement til de kollektive ordningene. Grunnen til at disse ikke omhandles er at de reguleres av forholdsvis klare regler både for spareordningene og fradragsmulighetene. En gjennomgang etter de gamle skattereglene finnes i *Skattereglene vedkommende pensjonering og livsforsikring*⁵.

I denne avhandlingen vil jeg når jeg skriver om bedriften som arbeidsgiver og forsikringstager, omtale den som arbeidsgiver og bedriften om hverandre uten at det er ment å være noen realitetsforskjell. Jeg forutsetter til enhver tid at forsikringene som omtales er tilknyttet arbeidstagers liv, uten at dette til enhver tid nevnes uttrykkelig. I forhold til kapitalforsikring er det bare ment å omhandle kapitalforsikring med oppsparing. I de tilfellene der jeg nevner kapitalforsikring forutsetter jeg derfor at det er kapitalforsikring med oppsparing.

1.3 Definisjoner

Det vil kort bli gitt noen definisjoner på enkelte begreper som er sentrale i avhandlingen. Begreper som er benyttet på konkrete steder i avhandlingen vil blir gitt en nærmere omtale der.

² Killengreen, Johan A. (et al.). Nye skattefavoriserte bedriftspensjoner.

³ Clausen, Bedriftens pensjonshåndbok, s. 80 flg. og 130 flg.

⁴ Madsen, Kollektive pensjonsavtaler.

⁵ Fretheim, Skattereglene vedkommende pensjonering og livsforsikring.

1.3.1 Pensjonsbegrepet i skatteloven

Det er ikke gitt noen definisjon av hva som skal forstås med pensjon i skatteloven.

I innstilling fra Skattelovutvalget for pensjonsordninger fra 1952 er det lagt vekt på at pensjon skal være noe å leve av når ordinær arbeidsinntekt bortfaller på grunn av alder.⁶

Aarbakke legger til grunn at pensjon er en ytelse under en rett som forfaller i en eller flere terminer, og hvor utbetalingen er avhengig av at mottager er i live.⁷ Han begrenser seg derfor ikke til løpende ytelser. Advokat Skjønberg legger i sin artikkel til grunn at det med begrepet pensjon i skattelovgivningen skal legges til grunn en livsvarig periodisk ytelse, som ikke endres særlig i løpetiden og som forutsettes å stoppe ved mottagers død.⁸ Hun viser også til at det i St.meld. nr. 35 1986-87 legges til grunn at pensjonsbegrepet har vært benyttet for løpende ytelser som utbetales frem til mottagers død.

I FAL § 10-2 bokstav f defineres pensjonsforsikring som; ”Kapital- eller livrenteforsikring som går inn under de særregler som er gitt om pensjonsforsikring i lovgivningen for øvrig,...”. Dette innebærer at en pensjonsforsikring, det vil si en forsikring som skal dekke pensjonsytelser, både kan være en kapitalforsikring og en livrenteforsikring.

Kjernen i pensjonsbegrepet vil etter dette være en ytelse som skal kompensere for inntektsbortfall, og som på betalingstidspunktet er avhengig av at mottager er i live. Jeg legger, som Skjønberg, i tillegg til grunn at det må være en løpende livsvarig ytelse, for at ytelsen skal anses som pensjon.

1.3.2 P-prinsippet

P-prinsippet er en angivelse av enkelte skattemessige følger som blant annet sparing etter foretaks- og innskuddspensjonslovene medfører. Arbeidsgiver vil etter prinsippet få fradrag for sine innbetalinger fortløpende ettersom de utbetales. Det påløper ikke

⁶ Innstilling fra skattelovutvalget for pensjonsordninger 1952 s. 3.

⁷ Aarbakke, Skatt på inntekt, s. 176.

⁸ Skjønberg i SR 1988 s. 301

formuesskatt på innbetalt og opparbeidet kapital. Arbeidstager inntektsbeskattes først ved utbetaling, men da både for innbetalt premie og avkastning.

1.4 Oppbygning av oppgaven

Når skattespørsmål for kapital- og renteforsikring skal drøftes, er det nødvendig å være kjent med noen forsikringsbegreper og hvilke rettsvirkninger som følger av det ordningene de gir anvisning på. Det vil derfor under pkt. 3. gis en kort innføring i forsikring. Deretter vil skattespørsmålene bli gjennomgått for rente- og kapitalforsikring. Denne gjennomgangen er delt opp i en del for renteforsikring, og en del for kapitalforsikring. Disse er deretter delt inn etter hvem som er forsikringstager. Der arbeidsgiver er forsikringstager er gjennomgangen delt i to med bakgrunn i det standpunkt som hevdes i Lignings-ABC 2002 om at arbeidstager skal inntektsbeskattes for arbeidsgivers premieinnbetaling på egen forsikring; en del der det ikke er oppnevnt endelig begunstiget og en del der arbeidstager er endelig begunstiget.

Denne inndelingen fører til noe dobbeltbehandling, men jeg mener at dette kompenseres ved en mer oversiktlig fremstilling. Jeg vil til slutt foreta en oppsummering, og en skattemessig sammenligning med ordninger som følger foretaks- og innskuddspensjonslovene.

2 Metodespørsmål

På skatterettens område er det et stort omfang av Høyesterettspraksis. Det foreligger et stort antall dommer som omhandler mange av de små spørsmål som skatteretten omfatter. Mange av de eldre dommene vil fortsatt være relevante da mange av lovendringene som er gjort er kodifisering av den praksis som har utpekt seg.

Det er også verdt å merke seg at begreper som man er kjent med fra privatretten ikke i alle tilfeller kan overføres til skatteretten direkte. En slik bruk kan i mange tilfeller føre til at fordeler ikke blir beskattet, på tross av lovgivers mening. Skattemyndighetene har i slike tilfeller anledning til å foreta en såkalt gjennomskjæring. Det innebærer at man ser på hva som er sakens realitet fremfor for hva som fremstår som formelt korrekt. Den ulovfestede gjennomskjæringsregelen vil ikke bli omhandlet i det videre arbeidet.⁹ Det kan også anses som særegent for skatteretten at et meget stort antall av de avgjørelsene som treffes, foretas av lekmenn. Disse følger i meget stor grad de direktiver som følger fra skattedirektoratet og fra lignings ABC. Disse to kildene vil derfor få betydning for en mengde vedtak. Den rettskildemessige betydningen av Lignings-ABC 2002 og ligningspraksis er hyppig diskutert, men vil ikke bli omhandlet særlig i denne avhandlingen.¹⁰ Rettskildebetydningen av ligningspraksis vil bli omhandlet nedenfor under pkt. 4.2.1.

I motsetning til skatteretten, er forsikringsretten et rettsområde der lovgivningen ikke endres ofte. Forsikringsretten er likevel særpreget på den måten at FAL bare regulerer grensen for den avtalen som inngås mellom forsikringsselskap og forsikringstager. Langt på vei er derfor forsikringsretten en form for avtalerett, der det avgjørende er å avklare hva som er avtalt mellom partene. Tvister mellom selskap og vedkommende som utleder rett fra forsikringen, blir i første omgang tatt inn for forsikringsskadenemda og avkortingsnemda. Praksis fra disse nemdene blir til en hvis grad vektlagt av domstolene. Se eksempelvis Rt. 1987 s. 744.¹¹

⁹ For videre innføring se Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 51 og Rt. 2002 s. 456.

¹⁰ Nærmere om betydningen av Lignings-ABC og ligningspraksis i Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 45 flg. med videre henvisninger.

¹¹ Om nemdspraksis, se Bull, Innføring i forsikringsrett, s. 38 flg.

3 Innføring i forsikring

Det er viktig å skille mellom den som inngår og erverver rett etter en forsikringsavtale, forsikringstager, og den som forsikringen er knyttet til, forsikrede. Den tredje parten i avtalen er forsikringsselskapet. Forsikringstager trenger ikke å få noen utbetaling fra en forsikring tilknyttet sitt liv.

Av de begreper som det er viktig å være kjent med er det særlig kapitalforsikring og renteforsikring som er aktuelle i denne sammenhengen. En kapitalforsikring er en forsikring som gir en utbetaling med et på forhånd bestemt beløp. Beløpet kan være oppdelt i en eller flere terminer, men summen er likevel den samme. Utbetalingen knyttes til forsikredes status. Dette kan være at forsikrede dør, forsikrede oppnår en bestemt alder eller at ett bestemt tidspunkt nåes. Kapitalforsikring kan tegnes uten spareelement, dette kalles en ren risikoforsikring. Den kommer til utbetaling om de forhold det er forsikret mot inntreffer. Kapitalforsikring med spareelement inneholder den samme rene risikoforsikringen, men i tillegg er det en sparedel som kommer til utbetaling ved utløpet av forsikringstiden selv om forsikringstilfellet ikke hadde inntrådt. Dette beløpet har forsikringstager spart opp gjennom forsikringsperioden.¹²

En renteforsikring er en forsikring som kommer til utbetaling i terminer.

Renteforsikring er en forsikring som kommer til utbetaling med løpende ytelser over et fastsatt tidsrom, enten livet ut (livsvarig) eller til et bestemt tidspunkt (opphørende).¹³

Den kan avtales å starte umiddelbart (straks begynnende renteforsikring) eller ved en bestemt oppnådd alder (oppsatt livrente). Det vesentlige elementet for denne forsikringen er at det skal utbetales løpende terminvise ytelser inntil en bestemt hendelse inntreffer, eksempelvis en bestemt alder eller at vedkommende dør, jfr. FAL § 10-2 bokstav e.

En pensjonsforsikring er forsikringsteknisk det samme produktet som en renteforsikring. Det som har gitt enkelte produkter betegnelsen pensjonsforsikring er at de følger de vilkårene til forsikringsordningen som er oppstilt i foretaks- og

¹² Nærmere om kapitalforsikring se Bakken (*et al.*), Personforsikring s. 89 flg.

¹³ Nærmere om kapitalforsikring se Bakken (*et al.*), Personforsikring s. 109 flg.

innskuddspensjonslovene. Det fører til at ordningene skattemessig kommer gunstig ut ved at de følger det såkalte p-prinsippet.

Når forsikringsutbetalingen ikke er knyttet til forsikredes død, skal utbetalingen fra forsikringen i utgangspunktet tilfalle forsikringstager, jfr. FAL § 15-1 sjette ledd. Dette kan endres ved å oppnevne en begunstiget, jfr. FAL § 15-2.¹⁴ Det innebærer at forsikringstager gir anvisning på at en eller flere personer skal ha hele, eller deler av, forsikringsutbetalingen. Reglene om fordeling i FAL § 15-1 vil da ikke komme til anvendelse, se FAL § 15-1 første ledd. En ordinær begunstigelse vil ikke endre forsikringstagers disposisjonsrett over forsikringen. Som påpekt i forarbeidene til FAL, vil ikke forsikringstager få "...noen rettighet i vanlig forstand ved oppnevningen, idet forsikringstager står fritt til å treffe nye disposisjoner over forsikringen til skade for den begunstigede."¹⁵ For eksempel ved å ta ut gjenkjøpsverdien. Gjøres begunstigelsen endelig, innebærer dette at den senere ikke kan endres. Det medfører at forsikringstager ikke senere kan disponere over forsikringen til ugunst for begunstiget, jfr. FAL § 15-5 andre ledd. Det er i NOUen likevel lagt til grunn at det skal kunne tas forbehold ved den endelige begunstigelsen.¹⁶ Forbudet mot å disponere til ugunst for den endelig begunstigede i FAL § 15-5 andre ledd, innebærer likevel ikke at forsikringstager er forpliktet til å fortsette premieinnbetalingen. Dette er klart lagt til grunn i forarbeidene.¹⁷ Det kan likevel følge av andre omstendigheter, avtale og lignende, at stopp i premiebetalingen er et brudd i pliktene til forsikringstager overfor den endelig begunstigede. En endelig begunstigelse kan heller ikke fritt tilbakekalles av forsikringstager, den vil i utgangspunktet bli stående til forsikringens forfall. Det er likevel i Rt. 1980 s. 1445 åpnet for at det kan forekomme tilfeller der en endelig begunstigelse kan falle bort. Den endelig begunstigede har ervervet en rettighet i forsikringen, men han er likevel ikke berettiget til å disponere over forsikringen på noen måte før forsikringstilfellet er inntruffet, jfr. FAL § 15-5 tredje ledd.¹⁸

Før forsikringstilfellet har inntruffet kan ikke en kapitalforsikring tjene til gjeldsdekning, jfr. FAL § 16-1 første ledd. Dette gjelder likevel ikke om forsikringen er

¹⁴ Nærmere om begunstigelse, se Bull, Innføring i forsikringsrett, s. 379 flg.

¹⁵ NOU 1983:56 s. 126.

¹⁶ NOU 1983:56 s. 126.

¹⁷ NOU 1983:56 s. 126.

¹⁸ NOU 1983:56 s. 127.

overdratt til andre enn forsikringstagers ektefelle eller forsikrede, jfr. FAL § 16-1 andre ledd. I den grad det skulle være tvil, er det i forarbeidene lagt til grunn at en begunstigelse ikke regnes som en overdragelse i denne sammenheng.¹⁹ Den endelig begunstigede har ikke ervervet noen rett det kan tas beslag i før forsikringen har forfalt. Kapitalforsikring som forfaller ved annen begivenhet enn død, kan ikke beslaglegges av forsikredes fordringshavere det første året etter forfall, jfr. FAL § 16-1 tredje ledd. Denne ett års fristen gjelder så lenge midlene ikke er utbetalt fra selskapet. Begrunnelsen for dette er at det var ønskelig at skyldner skulle gis mulighet til å opprette en ny forsikring for pengene, før kreditorene kunne kreve sitt.

For renteforsikring er beslagsretten regulert i dekningsloven for den løpende livrente, jfr. FAL § 16-1 fjerde ledd. En renteforsikring har ikke på samme måte som kapitalforsikring noe sparekapital som kan gjenkjøpes. Det eneste det kan tas utlegg i er de løpende ytelsene, og eventuelt krav på tilbakebetaling ved død om denne retten er tegnet etter forsikringen. De paragrafene i dekningsloven det er henvist til i FAL § 16-1 fjerde ledd, regulerer dekningsrett i ytelser som skal dekke livsopphold.

Det vil ikke ha betydning i forhold til skattespørsmålene, men det er viktig å være kjent med at det er en snever omstøtelsesregel i FAL § 16-2. Den gjør at innbetalt premie de siste tre år i særlige tilfeller kan omstøtes, se FAL § 16-2 første ledd. Vilklårene for omstøtelse er at premiebetalingen var "...åpenbart urimelig, hensett til forsikringstagerens økonomiske stilling og forholdene ellers." Det er her verdt å merke seg FAL § 16-2 femte ledd som sier at premiebetaling til pensjonsforsikring som kan gi, eller har gitt skattefradrag, aldri skal anses som urimelig premieinnbetaling. Etter ordlyden er det økningen i forsikringens verdi som kan omstøtes. Det er i forarbeidene påpekt at all verdiøkning på grunn av den urimelige premieinnbetalingen skal kunne omstøtes, forutsatt at betalingen var skjedd innenfor treårsperioden før fristdagen. Forsikringssum som er utbetalt fra selskapet, kan på de samme vilkår kreves tilbake fra den det er tilbakebetalt til i den grad midlene er beholdt, se FAL § 16-2 andre ledd jfr. § 15-6.

¹⁹ NOU 1983:56 s. 137.

Livsforsikringer som et selskap inngår skal registreres, se FAL § 17-1. Denne registreringen angir hvem som er legitimert og har rett etter forsikringen, samt hvem selskapet kan utbetale forsikringen til uten å risikere senere å måtte utbetale en gang til.²⁰

4 Pensjonssparing via renteforsikring

4.1 Arbeidstager som forsikringstager

Jeg legger til grunn at det i arbeidsavtalen er gitt anvisning på at arbeidsgiver skal yte tilskudd til arbeidstagers livrenteforsikring.

4.1.1 Inntekt

Inntektsskatten består av to deler: skatt på alminnelig inntekt og skatt på personinntekt. Skatt på alminnelig inntekt inneholder skatt til kommune og fylkeskommune, og fellesskatt til staten. Det er en nettoskatt på for tiden til sammen 28 %. Skatt på personinntekt er på den annen side grunnlag for trygdeavgift og toppskatt til staten. Skatt på personinntekt er en bruttoskatt. Skatt på personinntekt inneholder trygdeavgift på inntil 10,7 %, og toppskatt på inntill 19,5 %.

Hjemmel for skatt på alminnelig inntekt er sktl. § 5-1 første ledd . Tidspunktet for når vurderingen av skatteplikten skal gjøres følger av innvinningskriteriet. Det angir tidspunktet for når vurdering av skatteplikt skal foretas. Når en fordel skal anses innvunnet følger av en tolkning av den enkelte paragraf. For sktl. § 5-1 vil det være når fordelens anses vunnet. Når en fordel skal anses innvunnet vil dermed følge av privatrettslige regler. I et arbeidsforhold vil det følge av arbeidsavtalen, og i utgangspunktet anses innvunnet etter hvert som det i henhold til arbeidsavtalen er

²⁰ Nærmere om personforsikring i Bull, Innføring i forsikringsrett.

opparbeidet en rett til pensjon hvis ikke andre kriterier er lagt til grunn. Se Zimmer som oppstiller et slikt innvinningskriterium.²¹

For de tilfellene der sparing til fremtidig pensjon er overlatt til arbeidstager, vil ytelsene fra arbeidsgiver ikke kunne anses som pensjon, jfr. definisjonen av pensjon ovenfor. Skal ytelsene derfor være skattepliktige, må det være ved fordel vunnet ved arbeid, jfr. sktl. § 5-1 første ledd.

Etter sktl. § 5-1 første ledd er det vilkår om at arbeidstager må anses å ha ervervet en fordel for at han skal kunne pålegges skatteplikt. Å få dekket forsikringspremie av arbeidsgiver må klart anses som en fordel for arbeidstager, uavhengig av om det er en forsikring som kan gjenkjøpes eller ikke. Det er en fordel andre må betale for.

Det er deretter et vilkår for skatteplikt at arbeidstager har ervervet fordelene gjennom arbeidet. Det kan fra arbeidstagers side argumenteres med at ytelsen fra arbeidsgiver er å anse som en gave, og dermed skattefri. Det er likevel klart etter Hagerupdommen Rt. 1958 s. 583 at det er lite rom for et slikt argument. Problemstillingen i saken var om Inger Hagerup skulle inntektsbeskattes for et beløp hun mottok fra et forlag ved forlagets 75-års jubileum. Det ble i den forbindelse uttalt;

”Etter min mening spiller det ingen særlig rolle om man vil se det slik at lovens regel om skattefrihet for gaver i kollisjonstilfelle må stå tilbake for regelen om skatteplikt av fordel, vunnet ved arbeid eller virksomhet, eller om man – som jeg kanskje finner mer naturlig – vil si at loven opererer med et annet og noe snevrere gavebegrep enn det vanlige. Under enhver omstendighet må det avgjørende kriterium bli om det i det konkrete tilfelle består en så nær sammenheng mellom det arbeid eller den virksomhet som er ytet, og den fordel som er oppnådd, at det er naturlig å se den som « vunnet » ved arbeidet eller virksomheten.”

Er fordelene ervervet fra arbeidsgiver må den dermed anses som ”vunnet” ved arbeid, om det er nær sammenheng mellom arbeidet og ervervet fordel. Aarbakke legger til grunn

²¹ Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 136

at "[i] tjenesteforhold må alle fordeler som arbeidstageren erverver fra arbeidsgiveren anses vunnet ved arbeidet."²² Zimmer er ikke like kategorisk i sitt syn på spørsmålet.²³ Det forhold at arbeidsgiver betaler arbeidstagers forsikringspremie må uansett klart anses som vunnet ved arbeidet etter sktl. § 5-1 første ledd.

Fordel vunnet ved arbeid i form av betalt forsikringspremie vil i tillegg til å være skattepliktig som alminnelig inntekt etter sktl. § 5-1, også være skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2 bokstav a.

Den neste problemstillingen er hvilket år denne fordelingen skal beskattes. Dette er et spørsmål om når inntekten skal tidfestes. Tidfestingsreglene står i skattelovens kap. 14. Den reelle hovedregelen er realisasjonsprinsippet i sktl. § 14-2 første ledd andre punktum. For enkelte inntekter som antas å gå til personlig underhold, er det gjort unntak fra hovedregelen, jfr. sktl. § 14-3 første ledd.

Unntaket etter sktl. § 14-3 gjelder blant annet for arbeidsinntekt og pensjonsinntekt. Zimmer sier lite om hva han anser at faller inn under begrepene arbeidsinntekt og pensjonsinntekt, ut over at han anser det rimelig å se hen til hva som skal regnes som personinntekt når innholdet i begrepet arbeidsinntekt skal forstås.²⁴ Lignings-ABC 2002 gir anvisning på at lønn og annen godtgjørelse for arbeid skal tidfestes etter kontantprinsippet.²⁵ Premieinnbetaling foretatt av arbeidsgiver på arbeidstagers forsikring vil etter mitt syn klart omfattes av begrepet arbeidsinntekt. Fordel ved betalt forsikringspremie skal dermed tidfestes etter kontantprinsippet i sktl. § 14-3 første ledd.

Det er etter sktl. § 14-3 første ledd to alternative tidspunkter og det er tidspunktet som inntreffer først som skal legges til grunn. Det første alternativet, "... beløpet utbetales eller ytelsen erlegges...", knytter seg til betalingstidspunktet. Det avgjørende vil være når skatteyder får den faktiske råderetten over fordelingen som ytes. Det andre alternativet knytter seg til forfallstidspunktet. Det er det første vilkåret som er interessant i dette tilfellet.

²² Aarbakke, Skatt på inntekt, s. 32.

²³ Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 142 flg.

²⁴ Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 342 flg.

²⁵ Lignings-ABC 2002 s. 1003 flg.

Jeg henviser til Aarbakke i forhold til spørsmålet om når arbeidstager kan anses å ha fått beløpet utbetalt; ”Avgjørende er at kreditor har fått rådighet over midlene.”²⁶ Etter Aarbakkens mening kan derfor beløpet ikke anses utbetalt til arbeidstager før arbeidstager har disposisjonsrett over pengene. En helt formell betraktning taler for at det ikke har skjedd før ved renteterminenes forfall eller utbetaling. I den grad det sees hen til når utbetalingen til arbeidstager reelt sett har skjedd, vil arbeidstager etter mitt syn, ha fått fordelen utbetalt på det tidspunktet da arbeidsgiver har betalt forsikringspremien. Det er på dette tidspunktet han har fått rådigheten over beløpet. Lignings-ABC 2002 anser at en fordel anses betalt etter kontantprinsippet når skatteyder har fått den faktiske og/eller juridiske rådigheten over ytelsen, og at det er premiebetalingstidspunktet som skal legges til grunn.²⁷

Reelle hensyn taler for at forfallstidspunktet for renteterminene legges til grunn. Hensynet bak kontantprinsippet er nettopp det at arbeidstager skal få fordelen utbetalt for å kunne benytte de utbetalte midler til å betale skatt. Det er først ved utbetaling av renteterminene at arbeidstageren har fått inntekter som kan benyttes til å betale inntektsskatt. Et annet reelt hensyn er at om det skal legges til grunn et tidligere tidfestingstidspunkt, vil dette kunne innebære at arbeidstager betaler inntektsskatt for fordeler han, om han faller fra, ikke får nytte av. I den grad forsikringen er tegnet med rett til tilbakebetaling, vil dette argumentet miste mye av sin verdi.

Fordelen må likevel, etter mitt syn, anses som utbetalt når arbeidsgiver betaler arbeidstagers forsikringspremie. Det er på dette tidspunktet arbeidstager har fått tilført fordelen.

Et lite, men vesentlig, spørsmål er hvilken verdi arbeidstager skal beskattes for. Det naturlige utgangspunkt er å legge premieinnbetalingens verdi til grunn, og dette er nok det riktige. Noe annet må, etter min mening, ha klar hjemmel i lov eller forskrift, og i mangel av dette bør premieinnbetalingens verdi legges til grunn.

²⁶ Aarbakke, Skatt på inntekt, s.199.

²⁷ Lignings-ABC 2002 s. 1006.

Det er ikke hjemmel i skatteloven for å pålegge skatt på den løpende avkastningen av en renteforsikring. Avkastning beskattes i stedet ved utbetaling av terminene etter sktl. § 5-1 første ledd, jfr. sktl. § 5-41. Sktl. § 5-41 første ledd angir hvor stor del av livrenteterminen som er skattepliktig. Hva som skal forstås med livrente etter sktl. § 5-41 første ledd, gir ordlyden ingen veiledning om. Det er i forskriften som er gitt med hjemmel i sktl. § 5-41 første ledd *in fine*, gjort klart at det med livrente skal forstås renteforsikring.²⁸ Ordlyden i sktl. § 5-41 gir anvisning på at det er den delen av utbetalingen som må anses å gå ut over innbetalt beløp, som skal beskattes.

Forutsetningen er at det ikke er gitt fradrag for innbetalingen til forsikringen. Det kan være tilfelle for ordninger som oppfyller vilkårene i foretaks- og innskuddspensjonslovene. Det er, som nevnt ovenfor, hjemmel i sktl. § 5-41 første ledd *in fine* for å ved forskrift angi størrelsen på den skattepliktige delen. Ordlyden gir anvisning på en vid forskriftshjemmel. Det kan gis forskrift om størrelsen på den skattepliktige delen og om vilkår for begrenset skatteplikt, uten at paragrafen gir noen nærmere beskrivelse av hva denne begrensningen kan eller skal gå ut på.

Det er gitt forskrift om begrensning av skatteplikt etter sktl. § 5-41 første ledd *in fine* er gitt.²⁹ Forskriften gir anvisning på at utbetalingen fra renteforsikringen ikke skal overstige i gjennomsnitt 66 % av 12 G. Det stilles i tillegg krav til at forsikringstiden må være minimum 12 år fra tegningstidspunktet, samt at utbetalingstiden må være seks år eller mer. For de tilfellene der forsikringen skal finansiere førtidspensjon, kan de tidligere nevnte krav fravikes. Utbetalingstiden må likevel være to år.

Forskriftshjemmelen ble endret til sin nåværende form i 1995. Departementet hadde etter den tidligere hjemmelen anledning til ved forskrift å gi regler om hvordan den skattefrie delen skulle beregnes. Det ble etter hvert populært å benytte livrenteordningen til å unndra seg formuesskatt, samt utsette beskatning av avkastningen. Det ble derfor fra Regjeringen fremmet forslag om å endre forskriftshjemmelen slik at slik at det ble klar hjemmel "...for sanksjon mot forskriftsstridig gjenkjøp og andre vilkårsbrudd for livrenteordningen."³⁰ Formålet med endringen var å få klar hjemmel for sanksjon mot forskriftsstridig gjenkjøp. Hensikten var å sikre at de krav som ble stilt til forsikringen

²⁸ Skatteforskrift FIN § 5-41 flg.

²⁹ Skatteforskrift FIN § 5-41 flg.

³⁰ Ot.prp. nr. 1 1994-95 s. 7.

for at det skulle bli adgang til å benytte seg av de skattemessig gunstige ordningene, ble fulgt, og brudd kunne sanksjoneres. Departementet uttaler så;

”I forskriften vil departementet gjennomføre en endring som angir vilkår for gjenkjøp (min understrekning). Det tas sikte på at gjenkjøp før de ordinære minstefrister i forskriften i utgangspunktet ikke tillates uten full beskatning.”³¹

Dette viser at det var gjenkjøpssituasjonen som det var meningen å stoppe. Muligheten for å begrense størrelsen på livrentene ble ikke nevnt av departementet i Odelstingsproposisjonen. Stortingskomiteen sluttet seg til forslaget fra departementet, om at bare renteforsikringer som er i samsvar med forskriften skal få fordelen av delvis skattlegging.³² Dette gjør at det, etter min mening, er usikkert om forskriftshjemmelen i sktl. § 5-41 første ledd tredje punktum gir hjemmel for å kunne begrense ordningene slik som det er gjort i forskriftens § 5-41-2 bokstav a *in fine* i forhold til forsikringens størrelse.

Det er, som nevnt, etter sitatet ovenfor klart at meningen med forskriftshjemmelen var å hindre at livrenteinstituttet ble misbrukt for å skaffe seg skattekreditt. En helt formell ordfortolkning av uttalelsene i Odelstingsproposisjonen og komiteens innstilling kan tas til inntekt for at også andre vilkår kan settes for å begrense den skattepliktige delen. Forarbeidene lest i sammenheng viser likevel, etter min mening, at det ikke var intensjonen eller en diskutert problemstilling at det skulle være anledning til å sette andre vilkår for begrenset skatteplikt enn vilkår i form av bindingstid. Det forhold at departementet senere ønsker å sette krav til forsikringens størrelse som vilkår for begrenset skatteplikt, kan etter mitt syn ikke medføre at forskriftshjemmelen utvides. Legalitetshensynet taler også for at forskriftshjemmelen skal tolkes i samsvar med det som var forutsetningen fra lovgivers side, det vil i dette tilfelle medføre at den tolkes innskrenkende.³³

Resultatet må derfor bli at forskriftshjemmelen må tolkes innskrenkede i samsvar med departementets og komiteens forutsetning. Det innebærer at forskriften må tolkes slik at

³¹ Ot.prp. nr. 1 1994-95 s. 9.

³² Innst. O nr. 8 1994-95

³³ Nærmere om legalitetsprinsippet se Graver, Alminnelig forvaltningsrett, s. 78.

kravet til forsikringens størrelse i Skatteforskrift FIN § 5-41-1 bokstav a *in fine*, bortfaller.

Den økonomiske betydningen av dette kan likevel være begrenset. Det man unngår ved å følge forskriften, er inntektsskatt på den innskutte kapital. I den grad forskriftshjemmelen anses å gi hjemmel for å sette vilkår også til størrelsen, og disse vilkårene brytes, vil resultatet bli at den innskutte kapitalen blir beskattet i sin helhet på utbetalingstidspunktet. Det følger av forarbeidene at det ikke skal pålegges formuesskatt, eller skatt på løpende avkastning, i de tilfellene der vilkårene blir brutt.³⁴

Ettersom det innskutte beløp vil være en mindre del av den utbetalte renteterminen, vil denne skatteøkningen være av mindre størrelse avhengig av hvor lang oppsparingsperioden har vært.

Det må følge av ordlyden i sktl. § 5-41 første ledd at rett til avkastningen av renteforsikringen ikke kan anses innvunnet før den enkelte rentetermin forfaller til utbetaling. Dette må, etter mitt syn, følge av at fordelene skal settes til det beløpet som anses å gå ut over innbetalt premie.

Skatteplikten er begrenset til det beløpet som overstiger innbetalt premie, jfr. sktl. § 5-41. Det er gitt forskrift om hvordan den skattepliktige delen skal beregnes.³⁵ Om det skal påløpe personskatt på beløpet etter sktl. § 12-2 bokstav b, kan etter ordlyden synes noe uklart. Vilkåret for at det skal beskattes som personinntekt er at utbetalingen anses som en "...livrente som er ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold." Zimmer skriver i sin bok at det bare er de forsikringene som har slik tilknytning til arbeidsforholdet som skal beskattes som personinntekt. Renteforsikringer uten slik tilknytning skal skattlegges etter sktl. § 5-41 og er da ikke skattepliktig som personinntekt.³⁶ En livrente hvor arbeidstager er forsikringstager og hvor arbeidsgiver innbetaler premie etter forhold som er regulert i arbeidsavtalen, må etter mitt syn i utgangspunktet måtte anses som "...livrente som er ledd i pensjonsordning...". Tilknytningen "...i arbeidsforhold." er på den annen side ikke tilstede. Denne

³⁴ Ot.prp. nr. 1 1994-95 s. 9

³⁵ Skatteforskrift FIN § 5-41 flg.

³⁶ Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 400.

tilknytningen må, etter mitt syn, anses som brutt, da det er arbeidstagers forsikring, og den er uten noen tilknytning til arbeidsforholdet. Utbetalingen fra renteforsikringen vil i så tilfelle være avkastning av kapital, og ikke skattepliktig som personinntekt. Dette legges også til grunn i Lignings-ABC 2002.³⁷

Utbetaling fra arbeidstagers renteforsikring vil dermed bare være skattepliktig som alminnelig inntekt etter sktl. § 5-1 første ledd, jfr. sktl. § 5-41 første ledd.

Utbetaling av renteterminer skal tidfestes etter sktl. § 14-2 første ledd andre punktum. Etter ordlyden skal fordelen beskattes det året da skatteyder får en ubetinget rett. Etter forsikringsavtalen skal renteterminene utbetales månedsvis eller årlig. Forsikringstager vil da få en ubetinget rett etterhvert som selskapet skal utbetale beløpet. Det må derfor legges til grunn at utbetaling skal beskattes på det tidspunkt da arbeidstager får en ubetinget rett til ytelsen, det vil si ved forfall. Lignings-ABC 2002 gir anvisning på samme løsning.³⁸

Arbeidsgivers innbetaling av forsikringspremie vil, som vist i gjennomgangen ovenfor, beskattes som ordinær arbeidsinntekt. Et interessant spørsmål er om dette innebærer at arbeidstager får skattefradrag etter sktl. § 6-47 bokstav c. Etter ordlyden gis det fradrag for premie til individuell pensjonsavtale (IPA). Det er ikke vilkår at det skal være arbeidstager som betaler. Sammenhengen med paragrafoverskriften taler likevel for at det bare er arbeidstagers innbetaling som gir fradrag. Overskriften i sktl. § 6-47 gir anvisning på "[t]rygdedes tilskudd...", noe som innebærer at det er arbeidstager som omhandles. Forholdet er ikke omhandlet i forarbeidene. Jeg legger derfor til grunn at lovens ordlyd tolket i samsvar med paragrafoverskriften ikke gir hjemmel for fradrag for arbeidstager i de tilfellene der arbeidsgiver har innbetalt forsikringspremie på arbeidstagers renteforsikring.

4.1.2 Fradrag

Det er etter skatteloven kun en regel som klart etter lovens ordlyd gir fradrag for utgifter til livsforsikringspremie, det er sktl. § 6-45 med videre henvisninger. Den gir anvisning

³⁷ Lignings-ABC 2002 s. 786.

på fradrag for utgifter til pensjonsordninger etter skatteloven. Det vil si pensjonsordninger som oppfyller vilkårene oppstilt i foretaks- og innskuddspensjonslovene. De ordninger som omhandles i denne avhandlingen forutsettes ikke å fylle vilkårene for fradrag etter sktl. § 6-45 flg. Det innebærer at fradrag for forsikringspremie for livrenteforsikring må hjemles annetsteds.

Sktl. § 6-1 gir hjemmel for fradrag i den utstrekning disse er pådratt til inntektservervelse. Utgifter i form av lønn til arbeidstager er en slik utgift, utgifter til pensjon over drift anses også om en driftsutgift. Brudvik legger til grunn at det gis fradrag for premieinnbetaling i de tilfellene der premien anses som lønn.³⁹ Han sier likevel intet om når en slik innbetaling kan anses som lønn. Det må likevel antas at han legger til grunn at premiebetalingen kan anses som lønn i ethvert tilfelle der premiebetalingen er betaling for en arbeidsytelse. Lignings-ABC 2002 gir anvisning på at det gis fradrag for utgifter til premie til renteforsikring i den grad premieinnbetalingen er behandlet som lønn i alle relasjoner.⁴⁰

Det må derfor legges til grunn at det er fradrag for arbeidsgivers betaling av arbeidstagers forsikringspremie, da dette reelt sett er en lønnskostnad.

Kostnadene skal tidfestes etter tidfestingsregelen for regnskapspliktige i sktl. § 14-4. Hvem som er regnskapspliktige, følger av rskl. § 1-2. De bedriftene som ikke er regnskapspliktige vil følge hovedregelen i sktl. § 14-2, og realisasjonsprinsippet. Det er tidfestingsreglene for alminnelig regnskapspliktige som vil bli omhandlet. Tidfestingen for disse skal følge årsregnskapet i den grad dette følger reglene for god regnskapsskikk, jfr. sktl. § 14-4 andre ledd. Det skal likevel ikke tas hensyn til avsetninger etter god regnskapsskikk ved tidfestingen, jfr. sktl. § 14-4 tredje ledd. Det er i rskl. § 4-1 gitt anvisning på enkelte grunnleggende regnskapsprinsipper som regnskapsførselen skal følge. For fradrag er det rskl. § 4-1 første ledd nr. 3 som er aktuell. Rskl. § 4-1 første ledd nr. 4 vil ikke være anvendbar da det ikke er snakk om noe urealisert tap. Etter rskl. § 4-1 første ledd nr. 3 skal utgifter kostnadsføres i den samme perioden som de tilhørende inntektene.

³⁸ Lignings-ABC 2002 s. 453.

³⁹ Brudvik, Skatterett for næringsdrivende, s. 374.

⁴⁰ Lignings-ABC 2002 s. 452.

4.1.3 Arbeidsgiveravgift

Ftrl. § 23-2 gir hjemmelen for pålegg om arbeidsgiveravgift, og lister opp hva det skal betales arbeidsgiveravgift av. Etter ftrl. § 23-2 første ledd skal det betales arbeidsgiveravgift av lønn og annen godtgjørelse for arbeid i tjenesteforhold. Det legges til grunn at arbeidstager har utført arbeid i tjeneste. Utbetalinger fra arbeidsgiver i form av betalt forsikringspremie vil det derfor måtte svares arbeidsgiveravgift av etter ordlyden i ftrl. § 23-2 første ledd. Departementet kan etter ftrl. § 23-2 tolvte ledd gi forskrift om hva som skal regnes som avgiftpliktige ytelser etter ftrl. § 23-2. Det er p.t. ikke gitt forskrift som unntar arbeidsgivers premieinnbetaling fra arbeidsgiveravgift, eller begrenser denne avgiftsplikten. Som påpekt av Brudvik er det viktig å være kjent med at det er innberettningspliktig godtgjørelse for arbeid i tjeneste som er grunnlaget for arbeidsgiveravgiften.⁴¹ Om godtgjørelsen er skattepliktig til Norge er ikke avgjørende.⁴²

Arbeidsgiveravgift er fradragsberettiget etter som driftsutgift sktl. § 6-1 første ledd, og tidfestes etter sktl. § 14-4, jfr. rskl. § 4-1 første ledd nr. 3. Det vil innebære at kostnaden skal tidfestes samtidig med de tilhørende inntekter.

Arbeidsgiveravgiften er i utgangspunktet en proporsjonal avgift hvor størrelsen på avgiften avhenger av hvor arbeidstager bor. Det er likevel viktig å være klar over at det pålegges en ekstra arbeidsgiveravgift på f.t. 12,5 %, når de totale ytelsene fra samme arbeidsgiver overstiger 16 G.⁴³

4.1.4 Formue

Hovedregelen for skatt på formue er oppstilt i sktl. § 4-1, og gir anvisning på at all nettoformue skal beskattes. Formue vil være skattepliktig for 0,2 % av formuens verdi over 120.000 kroner i skatteklasse 1, og over 150.000 kroner i klasse 2, jfr. Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2002. Skatteprosenten øker til 0,4 % ved formue over 420.000 for klasse 1, og 450.000 kroner for klasse 2. I den grad en forsikringsavtale kan

⁴¹ Brudvik, Skatterett for næringsdrivende, s. 377.

⁴² Se lgnl. § 6-2 og Skattedirektoratets forskrift av 19.11.1990 nr. 932.

verdsettes, vil det etter hovedregelen være skattepliktig som formue. Det interessante spørsmålet er derfor om det er oppstilt unntak fra hovedregelen, som renteforsikring omfattes av.

Etter sktl. § 4-2 første ledd bokstav c er det gjort unntak fra formuesskatt for ”tidsbegrenset rett til periodisk ytelse...”. En naturlig forståelse av ”tidsbegrenset rett til periodisk ytelse” vil, etter mitt syn, være en ytelse som utbetales innenfor et klart fastsatt tidsrom. Det vil i så fall medføre at renteforsikring faller utenfor dette unntaket. I kommentarutgaven til skatteloven av 1911 sies det at det med tidsbegrenset ytelse skal forstås en alltid varende ytelse.⁴⁴ Tidsbegrensede ytelser vil være en ytelse som gjelder for ett begrenset tidsrom, uten at dette tidsrommet må spesifiseres nærmere. Det vises videre til at det i administrativ praksis har vært bygget på et skille ved 100 år, hvor ytelser over 100 år anses som tidsbegrenset. Se i Karnov notene til sktl. § 4-2 første ledd bokstav b og c, og Aarbakke.⁴⁵ Det er i Lignings-ABC 2002 lagt til grunn at renteforsikringer skal omfattes av dette unntaket i sktl. § 4-2 første ledd bokstav c.⁴⁶ Etter praksis og teori må det derfor legges til grunn at renteforsikring ikke er formuesskattepliktig. Renteterminer som er i behold etter utbetaling vil naturligvis bli formuesbeskattet.

4.2 Arbeidsgiver som forsikringstager, uten endelig oppnevnt begunstiget

Jeg legger til grunn at det i arbeidsavtalen er gitt anvisning på at arbeidstager skal ha pensjon utbetalt fra arbeidsgiver når han når en fastsatt alder, og at arbeidsgiver har tegnet forsikring for å sikre denne utbetalingen. Jeg forutsetter også at retten til pensjon er knyttet til arbeidsplikten.

4.2.1 Inntekt

Hovedregelen for skatteplikt for arbeidstager er sktl. § 5-1 første ledd. Skal arbeidstager pålegges skatteplikt, må han blant annet anse å ha ervervet en fordel gjennom sitt arbeide. Det legges til grunn i Lignings-ABC 2002 at arbeidstager skal beskattes som

⁴³ Nærmere om spørsmålet i Bruvik, Skatterett for næringsdrivende, s. 376.

⁴⁴ Greni (*et al*), Skattelovkommentaren 1997/98, side 217.

⁴⁵ Aarbakke, Skatt på formue, s. 54.

⁴⁶ Lignings-ABC 2002 s. 435.

om det er utbetalt kontant lønn for premie arbeidsgiver innbetaler på egen renteforsikring. Dette fordi det antas at arbeidstager er begunstiget eller at det er underforstått eller avtalt at han skal være begunstiget.⁴⁷ Dette skal legges til grunn med mindre noe annet dokumenteres av arbeidsgiver eller arbeidstager. Det er ikke krav om at begunstigelsen må være endelig.

Spørsmålet om arbeidstager skal inntektsbeskattes for arbeidsgivers premieinnbetaling vil derfor dele seg i to problemstillinger;

1. Har arbeidstager ervervet en skattepliktig fordel når arbeidsgiver betaler forsikringspremie på egen renteforsikring?
2. Forutsatt at det ikke er ervervet en skattepliktig fordel, er det spørsmål om det med grunnlag i ligningspraksis skal legges til grunn at sktl. § 5-1 første ledd skal tolkes slik at arbeidsgivers premiebetaling skal anses som en fordel for arbeidstager, og dermed føre til fordelsbeskatning i den grad arbeidstager må anses begunstiget.

1. Det er en forutsetning for skatteplikt for arbeidstager at fordelene er innvunnet. Det er den først når arbeidstager har fått et endelig krav på fordelene.⁴⁸ Zimmer omtaler problemet som at det er en forutsetning for beskatning at det er snakk om aktuell inntekt.⁴⁹ Inntektsmuligheter er ikke skattepliktige. Pensjonsrettighetene må anses innvunnet fortløpende under arbeidsforholdet. Arbeidstager har da oppfylt sin arbeidsplikt etter arbeidsavtalen, og har dermed opparbeidet seg rett på inntekt fra arbeidsgiver.

For at det skal være snakk om skatteplikt etter sktl. § 5-1 første ledd, må arbeidstager ha ervervet en fordel. Det uttales av Zimmer at "[e]t alminnelig vilkår for at det skal foreligge fordel, er at det dreier seg om noe som har *økonomisk verdi*. I dette ligger at andre må betale for å komme i tilsvarende posisjon."⁵⁰ Spørsmålet er derfor om arbeidstager kan anses å ha ervervet en skattepliktig fordel.

⁴⁷ Lignings-ABC 2002 s. 450.

⁴⁸ Brudvik, Skatterett for næringsdrivende, s. 192.

⁴⁹ Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 113.

⁵⁰ Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 119.

Betalt forsikringspremie vil innebære en fordel for den som er berettiget etter forsikringsavtalen. Som nevnt ovenfor under pkt 3 har forsikringstager alle eierrettighetene etter forsikringen, jfr. FAL kap. 15. Det forhold at forsikringen er knyttet til andres liv, endrer ikke dette. At arbeidstager er begunstiget vil ikke ha betydning.

En begunstigelse kan, etter mitt syn, sammenlignes med et skriftlig utsagn om at man kanskje skal få en fremtidig ytelse. Arbeidstager vil ikke få noen rett etter begunstigelsen, og det må derfor legges til grunn at arbeidsgivers premiebetaling ikke kan anses som en fordel for arbeidstager på innbetalingstidspunktet. De tilfellene der arbeidstager er endelig begunstiget eller det er avtalt at arbeidstager skal være begunstiget vil bli behandlet nedenfor under pkt. 4.3.1.

Betaling av forsikringspremie vil derfor være til arbeidsgivers fordel i form av at forsikringen fortsatt løper, og ikke innebære noen skattepliktig fordel for arbeidstager.

2. I forhold til spørsmålet om det skal legges til grunn en bestemt lovtolkning med grunnlag i ligningspraksis, er det klart at det vil stilles særlige krav til ligningspraksisens lengde, hvor konsekvent den har vært og antallet avgjørelser.⁵¹ Gjennom rettspraksis er det gitt noen momenter til vurderingen av om en ligningspraksis er slik at den skal legges til grunn enten som egen rettsregel, eller som bindende tolkning av loven.

I Rt. 1973 s. 87 ble det av dommer Endresen, på vegne av flertallet, gitt uttrykk for at 50 år fast ligningspraksis ikke gjorde det nødvendig å uttale seg om lovens uklare ordlyd. Det var dissens i dommen 3-2, og mindretallet tok utgangspunkt i ordlyden, tolket denne i lys av ligningspraksis og uttalte at skulle den faste praksisen kunne fravikes måtte det foreligge sterke holdepunkter for at forståelsen var uriktig. Det var således enighet om at den langvarige ligningspraksisen hadde stor vekt. Uenigheten gikk på om ligningspraksisen skulle benyttes til å tolke lovteksten, eller om den, som flertallet mente, sto på egne ben.

⁵¹ Om betydningen av ligningspraksis se Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 45 flg.

I Rt. 1973 s. 679 Ibestad Havfiske var det spørsmål om fradrag for skatteyter for avskrivning for andel i kommandittselskapets fabrikktråler. Det ble uttalt av dommer Mellbye, med tilslutning av alle dommerne, at om det hadde vært berettiget tvil om lovens løsning ville den faste ligningspraksisen med grunnlag i en dom gi uttrykk for en "...rettslig bindende norm...", som bare kan endres ved lov. Hensynet til skatteyterne tilsa det.

I Rt. 1975 s. 992 Hjelmaas-Larsen var det spørsmål om fradrag for en kapitalisert pensjonsforpliktelse med hjemmel i ligningspraksis. Dommer Tønseth uttalte;

"Jeg føyer til at det etter min oppfatning må stilles særlige krav til fastheten og varigheten av ligningspraksis når det som her ikke bare er tale om praksis som hjelpemiddel ved tolking av en skattebestemmelse hvis innhold er tvilsom, men om anvendelse av praksis som grunnlag for en fremgangsmåte som klart er i strid med skatteloven."

Etter dette kan det sies at det ikke er utelukket at ligningspraksis kan gi grunnlag for en ulovestet regel i strid med skatteloven, men at det stilles strenge krav til praksis.

I Rt. 1987 s. 729 var det spørsmål om fradrag for et avhendingstillegg for skatteyter. Fradrag ble nektet etter at ligningspraksis ble brukt til å tolke loven innskrenkende. Førstevoterende uttalte at det var avgjørende for han at ligningspraksis var meget langvarig, omfattende og konsekvent, og at den bygget på en forsvarlig lovtolkning. I den grad praksisen skulle settes til side måtte dette derfor gjøres ved lov. Det var dissens 3-2.

Som en oppsummering av rettspraksis, må det legges til grunn at langvarig ligningspraksis kan gi grunnlag for en bindende lovforståelse. Det skal likevel en konsekvent, langvarig og meget omfattende praksis til, og det vil ha betydning om praksisen har grunnlag i dom eller annen vektig rettskilde. Ut i fra dette må det vurderes om det med grunnlag i ligningspraksis skal legges til grunn at arbeidsgivers betaling av egen forsikringspremie egentlig er skattepliktig fordel etter sktl. § 5-1 første ledd for arbeidstager.

Det er etter sktl. § 5-1 ikke skatteplikt for arbeidstager om han ikke har ervervet noen fordel. Påstanden om at det skal legges til grunn en lovtolkning som likevel anser arbeidsgivers betaling av egen renteforsikringspremie som en ervervet fordel for arbeidstager, vil derfor etter min mening starte i motbakke. Med henvisning til 1987 dommen vil det, etter min mening, også være et viktig argument at den lovforståelsen som ligger til grunn for Lignings-ABC 2002 ikke kan anses som holdbar.

Forutsatt at Lignings-ABC 2002 gir uttrykk for ligningspraksis, vil denne praksisen ikke være eldre enn fra 1985. Lignings-ABC fikk da et nytt punkt om at forsikringspremie betalt av arbeidsgiver på egen forsikring skulle behandles som kontant lønn for arbeidstager forsikringen var knyttet til. Det ble henvist til en uttalelse fra Finansdepartementet som hevdet dette standpunktet uten særlig begrunnelse.⁵² Ligningspraksisen i forhold til det foreliggende spørsmål vil derfor ikke være lenger enn ca. 18 år, og det må derfor være klart at den ikke kan gi grunnlag for en bindende lovforståelse om at arbeidsgivers premiebetaling skal anses som en skattepliktig fordel for arbeidstager.

For terminer fra renteforsikring som kommer til utbetaling til arbeidsgiver, vil arbeidsgiver være skattepliktig etter sktl. § 5-1 første ledd jfr. sktl. § 5-41 første ledd for den delen som overstiger innbetalt premie. Inntektene skal tidfestes etter sktl. § 14-4. Sktl. § 14-4 andre ledd gir anvisning på at regnskapet skal legges til grunn for tidfestingen i den grad denne følger regnskapsloven. Rskl. § 4-1 første ledd lister opp en del grunnleggende regnskapsprinsipper som regnskapsføringen skal følge. Rskl. § 4-1 første ledd nr. 2 er det aktuelle prinsippet for kapitalinntekt, og etter dette skal inntekten føres etter hvert som den er opptjent. For renteforsikring vil det være først ved utbetaling. Det er først på dette tidspunkt fortjenesten sikkert er fastlagt.

Jeg viser til pkt. 2.1.1 ovenfor om tolkning av forskriften gitt med hjemmel i sktl. § 5-41 første ledd *in fine*, og legger til grunn at det ikke er begrensninger i forhold til forsikringens størrelse.

⁵² Lignings-ABC 1985 s. 267 og Utv. 1985 s. 271.

Utbetaling av pensjon over drift vil være skattepliktig for arbeidstager som alminnelig inntekt etter sktl. § 5-1 første ledd, og som personinntekt etter sktl. § 12-2 bokstav b. Utbetalingen skal tidfestes etter kontantprinsippet i sktl. § 14-3 første ledd. Dette innebærer at pensjonen skal beskattes det året da inntekten er utbetalt, eller det oppstår adgang for arbeidstager til å få den utbetalt.

For de tilfellene der arbeidsgiver lar forsikringen utbetales direkte til arbeidstager, vil arbeidstager, etter mitt syn, være skattepliktig etter sktl. § 5-1 første ledd og § 12-2 bokstav b som pensjonsinntekt.

4.2.2 Fradrag

Som nevnt ovenfor, er det etter skatteloven kun § 6-45 med videre henvisninger som gir klar hjemmel for fradrag for premie til sikring av pensjon. Det innebærer at fradrag for forsikringspremie for livrenteforsikring, tegnet av arbeidsgiver, må hjemles annetsteds.

Sktl. § 6-1 gir fradrag for kostnad til inntektservervelse. For at sktl. § 6-1 første ledd skal gi hjemmel for fradrag, må det være snakk om en kostnad som er pådratt for å erverve inntekt. Høyesterett la i Rt. 1934 s. 883 til grunn at det ikke er fradrag for forsikringspremier til livsforsikring, og uttalte i den forbindelse at;

”Forsikringspremie er efter sin natur ikke nogen utgift til inntektens erhvervelse og betaling av premie kan ikke kreves fradratt i inntekten uten i henhold til en positiv bestemmelse i byskattelovens § 38 om fradrag for et beløp av inntil 400 kroner.”

Spørsmålet om fradrag for forsikringspremie var en av flere problemstillinger i dommen. Selv om det ovennevnte sitatet viser til forsikringspremie generelt, var det i den konkrete saken bare spørsmål om premie til en livsforsikring. Dommen er avsagt under dissens 6-1, hvor mindretallet mente at det skulle gis fradrag.

Hva som kan sluttes ut fra forarbeidene om spørsmålet om fradrag er uklart. I forarbeidene til endringen av skatteloven av 1911 fra 1952, endringen som innførte vilkårene i nåværende sktl. § 6-45 flg., legges det av skattelovutvalget og departementet

til grunn at det skal være fradrag for utgifter til premie for livrenteforsikring. Forutsetningen for fradrag er at innbetalingen skattlegges som inntekt hos arbeidstager samme år. Skattelovutvalget uttaler at;

”Utvalget regner med at den foreslåtte bestemmelse i bokstav a, annet punktum, ikke hindrer at arbeidsgiveren får fradrag for virkelige lønninger i næring, selv om en del av lønnen blir innbetalt som livs- eller pensjonsforsikringspremie for lønsmottakerens regning istedenfor å bli utbetalt direkte til ham. Men det er da en bestemt forutsetning at ordningen er slik at hele bruttolønnen blir å regne som oppebåret inntekt for lønsmottageren i vedkommende år.”⁵³

Dette taler for at utvalget så klart for seg at det var anledning til å få fradrag, men bare i den grad innbetalingen ble beskattet samme år. Departementet uttalte seg i lignende ordelag som skattelovutvalget om spørsmålet.⁵⁴

Stortingskomiteen uttalte, med henvisning til et brev fra Ligningsutvalget, at den var usikker på om det var hjemmel for å beskatte arbeidstager samme år som innbetalingen foretas.⁵⁵ Komiteen uttalte så videre;

”Komitèen er enig med Ligningsutvalget i at det kan være tvilsomt om det vil være hjemmel i skattelovene...for å skattlegge noen del av arbeidsgiverens pensjoneringsutgifter på arbeidstagerens hånd i det år beløpene blir innbetalt til pensjonsinnretningen. Komitèen har videre antatt at det ville være et unødig brudd på skattelovens alminnelige prinsipper for beregningen av den skattepliktige inntekt om det, f. eks. ved en tilføyelse til § 41 (35) ble gjennomført en slik beskatning. Komitèen har derfor tatt opp i sitt utkast den bestemmelse som Skattelovutvalget foreslo som nytt annet punktum under § 44 (38), første ledd, bokstav a.”

Den nevnte § 41 er den tidligere tidfestingsregelen i skatteloven av 1911. Komiteen anså det som usikkert om arbeidstager kunne beskattes samme år som

⁵³ Innstilling fra skattelovutvalget for pensjonsordninger 1952 s. 49, Ot.prp. nr. 14 1952 s. 9.

⁵⁴ Ot.prp. nr. 14 (1952) s. 17.

⁵⁵ Innst.O XVII – 1952 s. 5.

premieinnbetalingen, noe som måtte være et vilkår for fradrag. Komiteen ønsket heller ikke å endre tidfestingsreglene på den måten at arbeidstager ble beskattet samme år som innbetalingen, et forhold som ble ansett som et vilkår for fradrag. Den bestemmelsen som komiteen tar inn igjen i lovutkastet, og som ble vedtatt, er nå sktl. § 6-45. Den er i realiteten ikke endret etter 1952, selv om det har vært gjort enkelte tekstmessige endringer.

Dommen i Rt. 1934 s. 883 er i senere teori lagt til grunn som gjeldende rett, se bl.a. Aarbakke og Skattelovkommentaren 1997/98.⁵⁶ Det må derfor, etter mitt syn, legges til grunn at det ikke er fradragsrett for utgifter til renteforsikringspremie.

Lignings-ABC 2002 legger til grunn at betalt forsikringspremie er fradragsberettiget i den grad den er behandlet som lønn. Spørsmålet vil derfor være om sktl. § 6-1 med grunnlag i ligningspraksis skal tolkes slik at forsikringspremie er fradragsberettiget dersom den behandles som lønn i forhold til arbeidstager. I den grad Lignings-ABC kan anses som uttrykk for ligningspraksis er det grunn til å anta at en slik praksis ikke har vart lenger enn fra ca. 1985 da Lignings-ABC ble endret på dette punktet.⁵⁷

Sktl. § 6-1 gir fradrag for utgifter som er "...pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt." Dette innebærer at det må være en sammenheng mellom utgiften og en fremtidig inntekt. Jeg viser til dommer Boyes formulering i Rt. 1934 s. 883 sitert ovenfor, om at tilknytningsspørsmålet ikke kan anses oppfylt.

I forhold til i hvilken grad ligningspraksis kan gi grunnlag for særlige lovtolkninger eller ulovfestede regler, viser jeg til gjennomgangen av rettspraksis ovenfor under pkt. 4.2.1. For de tilfellene der ligningspraksisen ikke har grunnlag i noen tung rettskilde, eller er utslag av en plausibel lovforståelse, kan det vanskelig legges til grunn en lovforståelse som følger av ligningspraksis som legger til grunn at forsikringspremie kan komme til fradrag når den behandles som lønn i forhold til arbeidstager.

⁵⁶ Aarbakke, Skatt på inntekt, s. 244-245. og Greni (*et al*), Skattelovkommentaren 1997/98, s. 452.

⁵⁷ Lignings-ABC 1985 s. 267.

Det må derfor legges til grunn at ligningspraksis ikke kan anses å gi grunnlag for noen særlig tolkning av sktl. § 6-1 første ledd, i forhold til fradrag for utgifter til renteforsikringspremie.

Det er likevel fradragsrett for den senere utbetalingen av pensjon direkte fra arbeidsgiver. En slik utbetaling anses som driftsutgift på lik linje med lønn, og er fradragsberettiget etter sktl. § 6-1. Dette legges også til grunn i Lignings-ABC 2002 uten at det stilles nærmere krav verken til tilknytningsforholdet eller størrelsen på pensjonen.⁵⁸ Utgiften må likevel ha bakgrunn i et arbeidsforhold. Er det utbetalt en høyere sum enn det som naturlig på bakgrunn av arbeidsforholdet, kan det tyde på at det er snakk om en form for utbytte i stedet for pensjon.⁵⁹ Se som illustrasjon Utv. 1985 s. 306 og Utv. 1986 s. 135. Brudvik og Aarbakke legger også til grunn at det er fradragsrett for pensjon over drift.⁶⁰ Se også Skattelovkommentaren til den tilsvarende regelen i den gamle skatteloven.⁶¹

For de tilfellene der arbeidsgiver lar forsikringspremien gå til arbeidstager direkte, er det ikke hjemmel for fradrag for utbetalingen.

Utgifter til pensjonsutbetaling over driften skal tidfestes av arbeidsgiver etter sktl. § 14-4. Sktl. § 14-4 andre ledd gir anvisning på det såkalte regnskapsprinsippet, som igjen medfører at de grunnleggende regnskapsprinsippene i rskl. § 4-1 vil ha betydning for tidfestingen. Dette i den grad det ikke er bestemt annet i skatteloven, jfr. sktl. § 14-4 andre ledd første punktum. Etter rskl. § 4-1 første ledd nr. 3 skal utgifter føres samtidig som den tilhørende inntekt. Det vil, for utgifter til pensjon over drift, medføre at de kan føres til fradrag i regnskapet før de faktisk forfaller. Utgiftene skal derfor i utgangspunktet også tidfestes da. Sktl. § 14-4 tredje ledd bestemmer likevel at det "[v]ed fastsettelsen av inntekten...ikke [skal] tas hensyn til fradrag for avsetninger etter god regnskapsskikk." I den grad tidfestingen av pensjonskostnadene medfører en "avsetning etter god regnskapsskikk" vil den derfor ikke kunne komme til fradrag før på et senere tidspunkt. Hva som skal forstås med "avsetning etter god regnskapsskikk" er

⁵⁸ Lignings-ABC 2002 s. 717.

⁵⁹ Skjønsberg i SR 1988 s. 306.

⁶⁰ Brudvik, Skatterett for næringsdrivende 2001, s. 373 og Aarbakke, Skatt på inntekt, s.253.

⁶¹ Greni m.fl., Skattelovkommentaren 1997/98, s. 464.

noe uklart, se blant annet Hauge med videre henvisninger.⁶² Utgangspunktet vil likevel være klart, utgiftene kan ikke komme til fradrag før de er pådratt etter sktl. § 6-1.⁶³ Det vil følge av arbeidsavtalen når utgiften skal anses pådratt, og det vil i utgangspunktet være fortløpende ettersom arbeidet utføres. Usikkerhet rundt størrelsen på kostnaden taler for at utgiftene ikke kan komme til fradrag før de er endelig fastsatt. For pensjon over drift vil dette være først ved utbetaling, for pensjon over drift i form av betalt forsikringspremie vil den være betalt i sin helhet ved pensjonsalderens start og dermed klart fastsatt. Se også Brudvik for nærmere omtale av tidfestingsspørsmålet.⁶⁴

Kostnadene skal derfor tidfestes samtidig med den tilhørende inntekt, men likevel tidligst når de er endelig pådratt.

4.2.3 Arbeidsgiveravgift

Etter ordlyden i ftrl. § 23-2 fjerde ledd, skal det betales arbeidsgiveravgift av arbeidstagers tilskudd til livrente. En naturlig forståelse av ordlyden tilsier at premiebetaling på egen forsikring derfor er arbeidsgiveravgiftspliktig. Det følger likevel av forarbeidene at det bare er innbetaling til forsikring der arbeidstager har direkte rett at det skal betales arbeidsgiveravgift av premieinnbetalingen.⁶⁵ Premieinnbetalingen vil derfor ikke være avgiftspliktig

For forsikring som kommer til utbetaling til arbeidsgiver, som deretter utbetales over drift, vil det påløpe arbeidsgiveravgift på pensjonsutbetalingen, jfr. ftrl. § 23-2 fjerde ledd.

Spørsmålet vil så være om det skal betales arbeidsgiveravgift for det tilfelle der arbeidsgiver tegner forsikring og oppnevner arbeidstager til begunstiget, uten at dette gjøres endelig, og lar utbetalingen gå til han. Jeg kan ikke se at forholdet er direkte omtalt i forarbeidene, i teorien eller i rettspraksis. Jeg mener at en slik utbetaling vil måtte anses å omfattes av ordlyden i ftrl. § 23-2 fjerde ledd, som pensjon fra arbeidsgiver. En naturlig forståelse av vilkåret ” pensjon fra arbeidsgiver”, vil, etter mitt

⁶² Hauge, Realisasjonsprinsippet som periodiseringsregel, s. 39.

⁶³ Brudvik, Skatterett for næringsdrivende, s. 336.

⁶⁴ Brudvik, Skatterett for næringsdrivende, s. 337.

syn, tilsi løpende direkte utbetaling fra arbeidsgiver. Reelle hensyn kan, etter mitt syn, tale for at "...fra arbeidsgiver..." også skal anses å omfatte utbetaling fra en renteforsikring som tilhører arbeidsgiver. Konsekvenshensynet er det viktigste. Avgiftsfrihet vil føre til at denne spareformen vil få et antatt uforutsett skattefortrinn i forhold til for eksempel pensjon over drift. Beskatningen bør ideelt sett være konsekvent. Det følger likevel av forarbeidene at de tilfellene som skal omfattes av "pensjon fra arbeidsgiver" er utbetalinger over drift fra arbeidsgiver. Utbetaling fra et forsikringsselskap kan, etter mitt syn, ikke anses som utbetalt direkte over drift. Resultatet må derfor bli at det ikke skal betales arbeidsgiveravgift på utbetaling direkte fra forsikring.

Betalt arbeidsgiveravgift vil være fradragsberettiget for arbeidsgiver etter sktl. § 6-1 første ledd, og tidfestes etter sktl. § 14-4 andre ledd, jfr. rskl. § 4-1 første ledd nr. 3. Det vil si samtidig med tilhørende inntekt.

4.2.4 Formue

Renteforsikring er unntatt fra formuesskatt etter sktl. § 4-2 første ledd bokstav c. Det er derfor uten betydning i forhold til formuesbeskatning hvem som er å anse som berettiget til renteforsikringen.

4.3 Arbeidsgiver som forsikringstager, med endelig oppnevnt begunstiget

Jeg forutsetter at det i arbeidsavtalen er angitt at arbeidsgiver skal tegne en individuell renteforsikring med arbeidstager som endelig begunstiget.

4.3.1 Inntekt

Hovedregelen for inntektsbeskatning er som nevnt sktl. § 5-1 første ledd og "...fordel vunnet ved arbeid...". Har ikke arbeidstager ervervet noen fordel på innvinningstidspunktet er ikke han ikke skattepliktig.

⁶⁵ Ot.prp. nr. 7 1987-88 s. 20.

Det første spørsmålet i forhold til skatteplikt er når fordelten kan anses innvunnet. Problemstillingen vil være om på hvilket tidspunkt den potensielle inntektsmuligheten blir reell og aktualisert, og får innhold av en rettighet. Der det i arbeidsavtalen er angitt at arbeidsgiver skal dekke premie til renteforsikring uten at det nærmere er angitt på hvilke vilkår må fordelten anses innvunnet fortløpende ettersom arbeidstager har stilt sin arbeidskapasitet til disposisjon.

For at arbeidsgivers innbetaling av premie til egen renteforsikring skal anses skattepliktig for arbeidstager må vilkåret om ”fordel vunnet ved arbeid” i sktl. § 5-1 være oppfylt. Det er klart at innbetalt forsikringspremie har en økonomisk verdi, og således er en fordel i skattelovens forstand. Som nevnt ovenfor under pkt. 3 vil en endelig begunstiging medføre at forsikringstager mister sin råderett over forsikringen, jfr. FAL § 15-2 andre ledd og FAL § 15-5 andre ledd. Etter mitt syn taler dette for at arbeidstager må anses å ha fått en rett til ytelsene etter renteforsikringen, og at han dermed oppnår en fordel når arbeidstager betaler premie på renteforsikring der arbeidstager er endelig begunstiget. Fordelen må etter mitt syn også klart anses som ”...vunnet ved arbeid...”, slik at fordelten er å beskatte som alminnelig inntekt for arbeidstager. Nærmere om tilknytningen mellom fordel og arbeid, ovenfor under pkt. 4.1.1.

Innbetalt forsikringspremie vil i den grad den er å anse som fordel vunnet ved arbeid etter sktl. § 5-1 første ledd, også anses som fordel vunnet ved arbeid i forhold til sktl. § 12-2 bokstav a, og beskattes som personinntekt.

Etter sktl. § 14-3 første ledd skal arbeids- og pensjonsinntekt tidfestes når beløpet er utbetalt eller det oppstår adgang til å få beløpet utbetalt. Den ervervede fordelten må anses som arbeidsinntekt. Spørsmålet er så når fordelten skal tidfestes etter kontantprinsippet i sktl. § 14-3, som gir anvisning på at fordelten skal tidfestes enten ved faktisk utbetaling eller ved forfall. Det er det tidspunktet som inntreffer først som skal legges til grunn. Det første alternativet, ”... beløpet utbetales eller ytelsen erlegges...”, knytter seg til betalingstidspunktet, når skatteyder får den faktiske råderetten over fordelten som ytes. Aarbakke legger til grunn at det i de tilfellene der det er lagt

begrensninger på ytelsen fra arbeidsgiver, må anses som usikkert om oppgjør har funnet sted.⁶⁶ Han viser i den forbindelse til Rt. 1979 s. 1167 og Rt. 1984 s. 714.

I Rt. 1979 s. 1179 var forholdet at et aksjelag fremleide et lokale det hadde leid av A. Aksjelaget fikk vesentlig mer inn i leie enn det betalte i leie selv. Det ble etter hvert gjort vedtak i Aksjelaget om at differansen mellom inngående og utgående leie skulle stilles til disposisjon for eier av lokalet til vedlikehold og oppussing. Spørsmålet var om dette kunne anses som betaling. Det ble lagt til grunn at midler som er stilt til disposisjon for et bestemt formål, og ikke kan utbetales før formålet er realisert, ikke kan anses utbetalt i skattelovens forstand før faktisk utbetaling.

I Rt. 1984 s. 714 hadde adv. Tveito ervervet aksjer for aksjenes pålydende. Det skulle i tillegg ytes pensjon til overdrager, hans kone og barn. Aksjene kunne ikke selges så lenge overdrageren eller dennes familie var i live. Advokat Tveito ble av ligningskontoret ansett å ha ervervet en fordel som skulle beskattes ved overdragelsen. Høyesterett var ikke enig i dette, avgjørende var at det ikke ville innebære noen fordel for advokat Tveito i nær fremtid. Aksjene kunne heller ikke omsettes i penger. Det var dissens 3-2. Mindretallet la avgjørende vekt på at overdragelsen var endelig, ikke som flertallet at det var usikkerhet rundt de fremtidige omkostningene.

Tidfestingsreglene er senere endret, slik at forholdene i disse to dommene i dag vil omfattes av realisasjonsprinsippet. Zimmer legger til grunn at avgjørelser angående kontantprinsippet fra tiden før endringen av tidfestingsprinsippene i 1992, nå vil ha redusert relevans.⁶⁷ Argumentet i forhold til kontantprinsippet mener jeg likevel vil være det samme.

I forarbeidene til skatteloven av 1911 § 25 er det uttalt at en inntekt ikke skal tidfestes før den er fullstendig sikret. I den grad det ervervede er avhengig av en betingelse kan den derfor ikke tidfestes. Det uttales som et sammendrag at;

”Saaledes bør – som allerede tidligere nævnt – erhvervelsen af ret til pension eller livrente, der er betinget af, at vedkommende opnaar en vis alder, ikke

⁶⁶ Aarbakke i Utv. 1986 s. 567.

kunne beskattes som inntægt.”⁶⁸

Forarbeidene vil være relevante da de gir anvisning på hvordan kontantprinsippet slik det var frem til 1992 skal forstås. Ved endringen i 1992 var det bare anvendelsesområdet som ble endret. Forarbeidene som var relevante før endringen vil også være relevante etter endringen, i den grad de ikke uttaler seg om forhold som nå omfattes av realisasjonsprinsippet. Redigeringen av skatteloven som ble foretatt i 1999 var ikke ment å skulle gi realitetsendringer slik at forarbeider og dommer som uttalte seg om gjeldende rett fortsatt ville være relevant.⁶⁹

Reelle hensyn taler for at forfallstidspunktet for renteterminene legges til grunn. Hensynet bak kontantprinsippet er nettopp det at arbeidstager skal få fordelen utbetalt for å kunne benytte de utbetalte midler til å betale skatt. Det er først ved utbetaling av renteterminene at arbeidstageren har fått inntekter som kan benyttes til å betale inntektsskatt. Et annet reelt hensyn som taler for tidfesting ved utbetaling av renteterminene er om det skal legges til grunn et tidligere tidfestingstidspunkt. Dette kunne innebære at arbeidstager betaler inntektsskatt for fordeler han, om han faller fra, ikke får nytte av. I den grad forsikringen er tegnet med rett til tilbakebetaling, vil dette argumentet miste mye av si verdi.

I Lignings-ABC 2002 er tidspunktet for tidfesting etter kontantprinsippet forklart slik;

”Fordelen anses tilflytt skatteyderen når han selv eller hans representant som f.eks. kan være bankforbindelse, ansatt mv. har mottatt penger eller pengers verdi. Skatteyderen må normalt anses å ha mottatt fordelen når han har fått den faktiske og/eller juridiske rådigheten over den.”⁷⁰

Det må derfor etter mitt syn være klart at vilkåret ”beløpet utbetalt” ikke kan anses oppfylt når det er høyst usikkert når, eventuelt om, det vil innebære noen fordel og det ervervede heller ikke på annen måte kan omsettes i penger. Beløpet kan heller ikke

⁶⁷ Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 343

⁶⁸ Innstilling til almindelig skattelov for byerne s. 129.

⁶⁹ Ot.prp. nr. 86 1997-98 s. 77.

⁷⁰ Lignings-ABC 2002 s. 1005 og 1006.

anses utbetalt i de tilfeller der beløpet er stilt til disposisjon, men mottager har ikke adgang til å benytte midlene til andre formål og ikke kan disponere midlene før forutsetningene er oppfylt, jfr Rt. 1979 s. 1167.

Det andre alternativet, ”... på det tidligere tidspunkt da det oppstår adgang til å få beløpet utbetalt eller ytelsen erlagt.”, knytter seg til forfallstidspunktet. De samme argumentene vil ha betydning i forhold til når arbeidstager kan anses å ha hatt adgang til å få beløpet utbetalt. Det kan ikke anses å ha oppstått adgang til å få beløpet utbetalt før betingelsene som er stilt til utbetalingen er oppfylt.

Spørsmålet er derfor når arbeidstager kan anses å ha fått beløpet utbetalt, eller adgang til å få det utbetalt. Arbeidstager får ved en endelig begunstigelse ingen rett som kan omsettes i penger, eller på noen annen måte realiseres. Den rettigheten han får er et krav mot forsikringsselskapet som er betinget av at han overlever de enkelte forfallsdatoene. Om arbeidstagers skulle dø før rettighetene etter forsikringen begynner å løpe, vil han således ikke motta noen ytelse overhodet. Arbeidstager har bare oppnådd en større sikkerhet for at den fremtidige pensjonen blir utbetalt. Jeg mener denne sikkerheten ikke er tilstrekkelig til at det kan hevdes at arbeidstager har fått beløpet utbetalt allerede ved arbeidsgiver innbetaling. Arbeidstager har ikke fått den faktiske eller juridiske rådigheten over godet, og han har heller ikke fått utbetalt penger eller pengers verdi. Det endelige ervervet av fordelene er avhengig av at arbeidstager overlever forfallsdato for renteterminen. Før dette tidspunktet har ikke den endelige begunstigede noen rettighet som på noen måte kan omsettes. Alternativet etter sktl. § 14-3 første ledd, adgang til å få beløpet utbetalt, kan ikke anses oppfylt. Arbeidstager har ikke fått adgang til å få beløpet utbetalt.

Vilkåret i sktl. § 14-3 om at tidfestingen skal skje når beløpet er utbetalt, kan dermed ikke anses oppfylt før ved utbetalingen fra renteforsikringen.

Det må derfor legges til grunn at arbeidstager erverver en skattepliktig fordel når arbeidsgiver betaler forsikringspremie på egen renteforsikring, men at denne fordelene først skal beskattes ved utbetaling fra renteforsikringen.

Som omtalt ovenfor under pkt 4.2.1 hevdes det i Lignings-ABC 2002 at arbeidstager skal beskattes som kontant lønn for premie arbeidsgiver innbetaler på egen renteforsikring. Det skal forutsettes at arbeidstager er begunstiget, eller at det er underforstått eller avtalt at han skal være begunstiget.⁷¹ Dette skal legges til grunn med mindre noe annet dokumenteres av arbeidsgiver eller arbeidstager. Det kan derfor diskuteres om det med grunnlag i ligningspraksis skal legges til grunn at arbeidstager skal beskattes på et tidligere tidspunkt. Med henvisning til gjennomgangen ovenfor under pkt. 4.2.1 legger jeg til grunn at det ikke er grunnlag for en sli påstand.

Når forsikringen kommer til utbetaling, vil utbetalingen være skattepliktig som livrente etter sktl. § 5-1 første ledd. Spørsmålet er så om denne utbetalingen er skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2 bokstav b. Ordlyden taler isolert sett for at utbetalingen skal beskattes som personinntekt, jfr "...livrente som er ledd i pensjonsordning...". Det forhold at premieinnbetalingen beskattes som arbeidsinntekt taler etter mitt syn for at utbetalingen skal behandles som om den er utbetalt fra arbeidstagers egen renteforsikring. Se også NOU 1999:32 som oppsummerer gjeldene rett, men som nok forutsetter at premien beskattes på arbeidstagers hånd samme år som premien betales.⁷² Etter forarbeidene til endringen av det som nå er sktl. § 12-2 bokstav b uttales det at meningen med endringen er å sikre at utbetalinger fra renteforsikringer som arbeidsgiver har tegnet og betalt skal anses som personinntekt.⁷³ Det må derfor være klart at også utbetaling vil være skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2.

Jeg viser til pkt. 4.1.1 ovenfor om tolkning av forskriften gitt med hjemmel i sktl. § 5-41 første ledd *in fine*, og legger til grunn at det ikke er begrensninger i forhold til forsikringens størrelse.

4.3.2 Fradrag

Som nevnt ovenfor under pkt. 4.2.2 er det i utgangspunktet ikke fradrag for livsforsikringspremie, men det er spørsmål om det har utviklet seg en bindende lovforståelse som følge av ligningspraksis. En slik lovforståelse er det ikke grunnlag

⁷¹ Lignings-ABC 2002 s. 450.

⁷² NOU 1999:32 s. 92

⁷³ Ot.prp. nr. 7 1987-88 s.16.

for, jfr. pkt. 4.2.2. Det vil derfor ikke være fradrag for forsikringspremie på egen renteforsikring.

4.3.3 Arbeidsgiveravgift

Det skal betales arbeidsgiveravgift av de utbetalingene som er lønn eller annen godtgjørelse, jfr. ftrl. § 23-2 første ledd. Det skal derfor svares arbeidsgiveravgift av premieinnbetalingen. For utbetaling fra renteforsikring skal det betales arbeidsgiveravgift, jfr ftrl. § 23-2 første ledd. Betalt arbeidsgiveravgift er fradragsberettiget etter sktl. § 6-1, og tidfestes etter sktl. § 14-4.

4.3.4 Formue

Skatteytters formue er skattepliktig etter sktl. § 4-1. Renteforsikringer er unntatt formuesbeskatning etter sktl. § 4-2 første ledd bokstav c. Det vil derfor være uten betydning i forhold til spørsmålet om formuesskatt hvem som anses som eier av forsikringen.

5 Pensjonssparing via kapitalforsikring

Etter definisjonen av begrepet pensjon som er lagt til grunn som gjeldende i skatteretten, vil en direkte utbetaling fra en kapitalforsikring ikke anses som pensjon i skattelovens forstand. Rett etter en kapitalforsikring må derfor anses som fordel vunnet ved arbeid.

5.1 Arbeidstager som forsikringstager

Jeg legger til grunn at det i arbeidsavtalen er gitt anvisning på at arbeidsgiver til arbeidstagers pensjon skal yte tilskudd til arbeidstagers kapitalforsikring.

5.1.1 Inntekt

For å kunne pålegge arbeidstager skatteplikt må vilkårene i sktl. § 5-1 første ledd være oppfylt. Fordel etter sktl. § 5-1 må anses innvunnet fortløpende ettersom arbeidstager oppfyller sin arbeidsforpliktelse etter arbeidsavtalen. Det er klart at forsikringspremie betalt av arbeidsgiver oppfyller vilkårene i sktl. § 5-1 første ledd, på tilsvarende måte som betalt forsikringspremie for arbeidstagers renteforsikring arbeidsgiver medfører en fordel for arbeidstager, se pkt. 4.1.1. Denne fordel vil også være skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2 bokstav a.

Fordelen skal tidfestes etter kontantprinsippet i sktl. § 14-3. Det vil ikke være forskjell på tidfestingen av premie til rente- og kapitalforsikring, jeg viser derfor til gjennomgangen ovenfor under pkt. 2.1.1. Fordelen skal dermed beskattes det året da forsikringspremien faktisk betales av arbeidsgiver.

Avkastningen av den oppsparte kapitalen i kapitalforsikringen er skattepliktig etter sktl. § 5-1, jfr. § 5-20 andre ledd. Ordlyden gir anvisning på at denne avkastningen er skattepliktig som fordel vunnet ved kapital for forsikringstager. Det er ved forskrift fra Finansdepartementet fastsatt hvordan avkastningen skal beregnes.⁷⁴

Fordelen tidfestes etter sktl. § 14-21, som gir anvisning på at avkastningen skal skattlegges året etter opptjening. Dette er en variant av realisasjonsprinsippet, og et unntak fra regelen om at inntekter til livsopphold skal beskattes først ved utbetaling. Det følger likevel av forarbeidene at dette klart er tilsiktet. Komiteen nevner at det kan være betenkeligheter ved at det gjøres unntak fra kontantprinsippet, men at disse vil oppveies av "...avvikende periodiseringsskatt (et år på etterskudd) og forslaget om en frivillig trekkordning...".⁷⁵ Kapitalinntekt er ikke skattepliktig som personinntekt.

Utbetaling fra en kapitalforsikring er i utgangspunktet skattefri etter sktl. § 5-21 andre ledd. Fra dette utgangspunktet er det gjort to unntak, men disse unntakene kommer ikke til anvendelse når det er arbeidstager selv som har tegnet forsikringen.

⁷⁴ Skatteforskrift FIN § 5-20 flg.

⁷⁵ Innst.O. nr. 15 1986-87 s. 7.

5.1.2 Fradrag

Som gjennomgangen ovenfor under pkt. 4.2.1 viser, er det hjemmel for fradrag for lønn og andre driftskostnader etter sktl. § 6-1. Det vil derfor være fradrag for arbeidsgivers betaling av arbeidstagers forsikringspremie i den grad det er en arbeidsgodtgjørelse.

Utgiftene skal tidfestes etter sktl. § 14-4. Se nærmere om sktl. § 14-4 ovenfor under pkt. 4.1.3. Dette innebærer at utgiftene kan føres som fradrag når de er endelig konstatert, noe som vil være ved utbetaling.

5.1.3 Arbeidsgiveravgift

Fordel i form av betalt forsikringspremie må anses å omfattes av "...lønn og annen godtgjørelse...", og vil dermed være arbeidsgiveravgiftspliktig etter ftrl. § 23-2 første ledd, på lik linje med premie til arbeidstagers renteforsikring. Se ovenfor under pkt. 4.1.3. Kostnadene til arbeidsgiveravgiften vil være fradragsberettiget etter sktl. § 6-1 første ledd. At det foreligger fradragsrett legges også til grunn av Brudvik.⁷⁶

5.1.4 Formue

Utgangspunktet i skatteloven er at det skal betales formuesskatt av all nettoformue, jfr. sktl. § 4-1 første ledd. Enkelte formuesgoder er likevel unntatt formuesskatt. Det er intet unntak for individuell kapitalforsikring, og kapitalforsikring er dermed skattepliktig som formue. For forsikring der arbeidstager er forsikringstager, er det arbeidstager som skal formuesbeskattes for kapitalforsikringens verdi. Dette følger av FAL § 10-2 bokstav b som angir hvem som har eiendommen til forsikringen. Arbeidstager må derfor svare formuesskatt for sin kapitalforsikring.

Etter sktl. § 4-16 første ledd skal verdien av en kapitalforsikring settes til gjenkjøpsverdien, uavhengig om forsikringen faktisk kan gjenkjøpes. Det er i sktl. § 4-16 andre ledd gitt departementet hjemmel for ved forskrift om hvordan gjenkjøpsverdien skal beregnes. Finansdepartementet har gitt forskrift henhold til denne hjemmelen.⁷⁷

⁷⁶ Brudvik, Skatterett for næringsdrivende 2001, s. 371.

⁷⁷ Skatteforskrift FIN § 4-16.

Utbetalt beløp fra kapitalforsikringen vil være skattepliktig formue som ordinær kontantbeholdning, om den ikke reinvesteres i formuesgoder som er fritatt for formuesskatt.

5.2 Arbeidsgiver som forsikringstager, uten endelig oppnevnt begunstiget

Jeg legger til grunn at det i arbeidsavtalen er gitt anvisning på at arbeidstager skal ha pensjon utbetalt fra arbeidsgiver når han når en fastsatt alder, og at arbeidsgiver har tegnet forsikring for å sikre denne utbetalingen. Jeg forutsetter også at retten til pensjon er knyttet til arbeidsplikten.

5.2.1 Inntekt

Et av vilkårene for at arbeidstager skal være skattepliktig for inntekt, er at han har ervervet en "...fordel vunnet ved arbeid...", jfr. sktl. § 5-1 første ledd. Som nevnt ovenfor under pkt. 4.2.1 legges det til grunn i Lignings-ABC 2002 at arbeidsgivers forsikringspremie skal beskattes som lønn hos arbeidstager i den grad arbeidstager er "...formelt oppnevnt, avtalt eller underforstått begunstiget...".⁷⁸ I den grad det er en kapitalforsikring med oppsparing tegnet på arbeidstagers liv, "...kan det legges til grunn at arbeidstageren er begunstiget og skal skattlegges for de betalte premier."⁷⁹ Det er en litt annen ordlyd i omtalen av hvordan premien skal behandles på arbeidstagers hånd, kapitalforsikring (lønn) og renteforsikring (kontant lønn). Jeg legger likevel til grunn at det ikke er ment noen realitetsforskjell, og at det er ment at begge typer premiebetaling skal behandles som kontant lønn.

I forhold til spørsmålet om arbeidsgivers premiebetaling vil være en skattepliktig fordel for arbeidstager, viser jeg til drøftelsen overfor under pkt. 4.2.1. Det vil ikke være noen skattemessig forskjell om det betales premie på en renteforsikring eller en kapitalforsikring. Innbetalingen vil likevel ikke innebære noen fordel for arbeidstager, når han ikke har noen rett til forsikringen.

⁷⁸ Lignings-ABC 2002 s. 448.

⁷⁹ Lignings-ABC 2002 s. 448.

For spørsmålet om det etter ligningspraksis skal legges til grunn en tolkning av sktl. § 5-1 første ledd som tilsier at arbeidsgivers premiebetaling skal anses som enskattepliktig fordel for arbeidstager, viser jeg til gjennomgangen av dette spørsmålet ovenfor under pkt. 4.2.1. Jeg legger derfor til grunn at en slik lovforståelse ikke er gjeldende rett.

Det er derfor tvilsomt om det kan legges til grunn som hevdet i Lignings-ABC 2002 at arbeidstager skal skattlegges for de innbetalte premier når han anses begunstiget.⁸⁰

Den løpende avkastningen av kapitalforsikring er skattepliktig for forsikringstageren etter sktl. § 5-20 andre ledd. Hvem som er begunstiget vil være uten betydning. Det innebærer at arbeidsgiver derfor skal beskattes for avkastningen av kapitalforsikringen. Hvordan avkastningen nærmere skal beregnes er det gitt forskrift om, med hjemmel i sktl. § 5-20 andre ledd *in fine*.⁸¹ Fordelen skal tidfestes etter sktl. § 14-21, jfr. § 14-4 andre ledd, se ovenfor under pkt. 4.2.1.

Utbetalingen fra kapitalforsikringen direkte til arbeidstager innebærer en skattepliktig fordel for arbeidstager etter sktl. § 5-1. Unntaket i sktl. § 5-21 andre ledd vil ikke komme til anvendelse da premieinnbetalingen ikke tidligere er skattlagt, jfr sktl. § 5-21 andre ledd bokstav b *in fine*.

Skal utbetalingen være skattepliktig som personinntekt må den omfattes av sktl. § 12-2 bokstav a, og fordel vunnet ved arbeid. Utbetaling fra en kapitalforsikring vil klart være en fordel, og må anses som vunnet ved arbeidet etter sktl. § 5-1. Den vil derfor være skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2 bokstav a. Utbetalingen skal tidfestes som arbeidsinntekt etter sktl. § 14-3 første ledd. Det vil innebære at inntekten skal beskattes ved utbetaling fra forsikringen.

For det tilfellet der arbeidsgiver endrer begunstigelsen og får kapitalforsikringen utbetalt selv, vil denne utbetalingen ikke være skattepliktig for arbeidsgiver. Dette følger av sktl. § 5-21 andre ledd. Utbetaling av pensjon vil deretter regnes som pensjon over drift.

⁸⁰ Lignings-ABC 2002 s. 448 pkt. 4.1.

⁸¹ Skatteforskrift FIN § 5-20 flg.

Den vil være skattepliktig for arbeidstager som pensjonsinntekt etter sktl. § 5-1 første ledd og sktl. 12-2 bokstav b.

5.2.2 Fradrag

Det er etter skatteloven ikke hjemmel for fradrag for premie til egen livsforsikring, se Rt. 1934 s. 883 og Rt. 1970 s.1480 ovenfor under pkt. 4.2.2.

Arbeidsgiver får fradrag for utgifter for pensjon over drift etter sktl. § 6-1. Utgiftene skal tidfestes etter sktl. § 14-4. Nærmere om tidfestingsregelen ovenfor under pkt. 4.1.2.

5.2.3 Arbeidsgiveravgift

Innbetalingen av forsikringspremie på egen kapitalforsikring kan ikke anses som en lønn eller godtgjørelse for arbeidstager. Det vil derfor ikke påløpe arbeidsgiveravgift på en slik premieinnbetaling. Det er en særlig hjemmel for i ftrl. § 23-2 fjerde ledd for å skulle svare arbeidsgiveravgift av innbetalt forsikringspremie, men den omfatter kun forsikringspremie på livrente- og pensjonsordninger.

Det skal betales arbeidsgiveravgift av utbetalt pensjon over drift, jfr. ftrl. § 23-2 fjerde ledd og ovenfor pkt. 4.2.1.

Der kapitalforsikringen kommer til utbetaling til arbeidstager er arbeidstager etter mitt syn skattepliktig for utbetalingen som inntekt etter sktl. § 5-1 første ledd og sktl. § 12-2 bokstav a. Slike ytelser plikter arbeidsgiver å innberette etter lgnl. § 6-2 første ledd bokstav a. Etter ftrl. § 23-2 første ledd skal det svares arbeidsgiveravgift av godtgjørelse for arbeid som arbeidsgiver plikter å innberette. Dette vil medføre at det skal betales arbeidsgiveravgift av utbetaling fra kapitalforsikring til arbeidstager.

Utgifter til arbeidsgiveravgift vil være fradragsberettiget etter sktl. § 6-1 første ledd som driftskostnad og tidfestes etter sktl. § 14-4.

5.2.4 Formue

Kapitalforsikring vil regnes som formue for bedriften der denne er forsikringstager. Ettersom selskap er fritatt for formuesskatt, vil det ikke påløpe formuesskatt. Selv om selskaper er unntatt formuesskatt vil det være av betydning å fastsette hvem som er berettiget etter forsikringen for å fastsette selskapets verdi.

5.3 Arbeidsgiver som forsikringstager, med endelig oppnevnt begunstiget

Jeg forutsetter at det i arbeidsavtalen er angitt at arbeidsgiver skal tegne en individuell renteforsikring med arbeidstager som endelig begunstiget.

5.3.1 Inntekt

For å kunne pålegge arbeidstager skatteplikt for arbeidsgivers premieinnbetaling for egen kapitalforsikring, må vilkårene i sktl. § 5-1 første ledd være oppfylt. I forhold til spørsmålet om innvinning, må fordelens anses innvunnet fortløpende ettersom arbeidstager oppfyller sin arbeidsplikt.

Det neste vilkåret for skatteplikt etter sktl. § 5-1 første ledd, er om arbeidstager har ervervet en fordel. En endelig begunstiget vil ha rett til ytelsene fra forsikringen. Det innebærer at en premieinnbetaling fra andre enn den endelig begunstigede vil innebære en økonomisk fordel for den begunstigede. Vilket om å ha ervervet en fordel må dermed anses oppfylt. Det må være klart at fordelens må anses ”vunnet” ved arbeidet i de tilfellene der arbeidstager faktisk har utført arbeidet for arbeidsgiver.⁸² Fordelen vil også være skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2 bokstav a.

Fordelen i form av betalt premie må anses som arbeidsinntekt etter sktl. § 14-3 første ledd, og skal dermed tidfestes etter kontantprinsippet. Det innebærer at den skal inntektsbeskattes det året da fordelens anses utbetalt, eller på det tidligere tidspunktet da det oppstår adgang til å få den utbetalt. Jeg viser til gjennomgangen ovenfor under pkt. 4.3.1 om hva som må regnes som gjeldende rett i forhold til når et beløp skal anses utbetalt. Det må derfor legges til grunn at arbeidstager ikke kan anses for å ha fått beløpet utbetalt ved arbeidsgivers premieinnbetaling. Det er forsikringens

forfallstidspunkt som vil bli avgjørende, enten i form av at beløpet blir utbetalt eller at det oppstår adgang til å få beløpet utbetalt.

Som omtalt ovenfor, er det i Lignings-ABC 2002 gitt anvisning på en lovtolkning som tilsier at arbeidstagers skal inntektsbeskattes for arbeidsgivers premieinnbetaling som kontant lønn. Som nevnt ovenfor under pkt. 5.2.2, legger jeg til grunn at det ikke er ment noen realitetsforskjell i behandlingen av premie til rente- og kapitalforsikring, og at de skal beskattes som kontant utbetalt lønn. Det legges også til grunn at Lignings-ABC gir uttrykk for hva som kan anses som ligningspraksis.

Spørsmålet er derfor om det med grunnlag i ligningspraksis skal legges til grunn en lovforståelse som medfører at arbeidstager skal beskattes på et tidligere tidspunkt. Resultatet må, med henvisning til gjennomgangen ovenfor under pkt. 4.2.1, bli at en lovforståelse i tråd med Lignings-ABC 2002 ikke kan legges til grunn som gjeldende rett.

Som nevnt ovenfor under pkt. 5.2.1, vil avkastningen fra kapitalforsikringen være skattepliktig for forsikringstager, jfr. sktl. § 5-20 andre ledd. Det vil i dette tilfellet si arbeidsgiver. Han skal skattlegges året etter opptjening, jfr. sktl. § 14-21.

En kapitalforsikring hvor arbeidstager er endelig begunstiget, vil i sin helhet bli utbetalt til arbeidstager. Spørsmålet er derfor hvordan en slik utbetaling blir å beskatte. Det var tidligere antatt at utbetaling fra arbeidsgivers kapitalforsikring var skattefri for arbeidstager. Dette ble endret i 1986, da det ble inntatt en klar hjemmel for beskatning av forsikring tegnet til fordel for arbeidstager, jfr. sktl. § 5-21 andre ledd bokstav b. Utbetaling fra arbeidsgivers forsikring er derfor skattepliktig etter sktl. § 5-1 jfr. sktl. § 5-21 for den del som ikke er skattlagt tidligere.

Spørsmålet er deretter om en slik utbetaling er skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2. Kapitalforsikring er ikke omtalt i sktl. § 12-2 direkte. Etter sktl. § 12-2 bokstav a skal fordel vunnet ved arbeid regnes med i personinntekten, og, etter mitt syn, vil utbetaling fra arbeidsgivers kapitalforsikring falle inn under fordel vunnet ved arbeid.

⁸² Zimmer, Lærebok i skatterett, s. 142 flg. og Aarbakke, Skatt på inntekt, s. 31 flg.

Usikkerheten oppstår på grunn av at utbetalingen fra kapitalforsikring, som nevnt, tidligere, ble ansett skattefri. Da personinntektsbegrepet ble innført i 1992, skulle man anta at dette spørsmålet ble omhandlet, men det er så vidt jeg kan se ikke gjort.

I mangel av uttalelser i forarbeidene, og lovhjemmel for unntak, legger jeg derfor til grunn at utbetaling fra arbeidsgivers kapitalforsikring er skattepliktig som personinntekt etter sktl. § 12-2 bokstav a, som fordel vunnet ved arbeid.

5.3.2 Fradrag

Der arbeidsgiver har opprettet en individuell kapitalforsikring og betaler forsikringspremie på denne, vil disse utgiftene i utgangspunktet ikke være fradragsberettiget etter sktl. § 6-1, jfr. Rt. 1934 s. 883 og Rt. 1970 s. 1480. Nærmere om disse dommene ovenfor under pkt. 4.2.2.

Som gjennomgangen under pkt. 4.2.2 viser, er det, etter mitt syn, ikke noen ulovfestet regel som gir fradragsrett for de tilfellene der en premiebetaling behandles som lønn i forhold til arbeidstager. Det forhold at det i Lignings-ABC 2002 gis anvisning på at det skal gis fradrag, endrer ikke dette. Ligningspraksis vil heller ikke gi grunnlag for en annen forståelse.

Arbeidsgiver vil få fradrag for utgifter til pensjon utbetalt over drift, som driftkostnad etter sktl. § 6-1. Disse utgiftene skal tidfestes etter sktl. § 14-4, jfr. rskl. § 4-1.

5.3.3 Arbeidsgiveravgift

Arbeidsgivers betaling av forsikringspremie må anses som fordel vunnet ved arbeid for arbeidstager og skattemessig behandles som lønn. Denne innbetalingen er arbeidsgiveravgiftspliktig etter ftrl. § 23-2 første ledd. Avgiften vil være fradragsberettiget etter sktl. § 6-1, og tidfestes etter sktl. § 14-4. Nærmere om sktl. § 14-4 ovenfor under pkt. 4.1.3.

5.3.4 Formue

Skatteyters nettoformue er skattepliktig etter sktl. § 4-1. Det er ikke gjort unntak for formue i form av kapitalforsikring. Det vil være privatrettslige regler som legges til grunn for å avgjøre hvem som er eier av en kapitalforsikring. Etter FAL § 10-2 bokstav b er det forsikringstager som er eier av forsikringen, og således skal skatte av formue. Dette legges også til grunn i Lignings-ABC 2002.⁸³

Det er derfor klart at forsikringstager skal formuesbeskattes for verdien av en kapitalforsikring. Det vil i dette tilfellet si arbeidsgiver. Hvordan verdien av kapitalforsikringen skal fastsettes, er det gitt forskrift om, med hjemmel i sktl. § 4-16 andre ledd.⁸⁴

⁸³ Lignings-ABC 2002 s. 447.

⁸⁴ Skatteforskrift FIN § 4-16 flg.

6 Avslutning

6.1 Oppsummering og sammenligning

Det er skattespørsmål rundt pensjon som kapital- og renteforsikring som har vært tema i denne avhandlingen. Et interessant spørsmål ved siden av oppsummeringen er om noen av de spareordningene som er gjennomgått ovenfor gir skattevirkninger tilsvarende det som følger av p-prinsippet, slik som ordninger som følger foretaks- og innskuddspensjonslovene og IPA.

For de tilfellene der arbeidsgiver innbetaler forsikringspremie på arbeidstagers forsikring, medfører premieinnbetalingen skatteplikt for arbeidstager og rett til fradrag for arbeidsgiver for hele det innbetalte beløpet. Det vil også påløpe arbeidsgiveravgift på arbeidsgivers premieutbetaling. På den annen side vil det ikke påløpe formuesskatt på renteforsikring.

Sparing gjennom arbeidstagers renteforsikring gir dermed langt på vei de samme skattevirkningene som om arbeidstager hadde spart til pensjon selv gjennom en egen pensjonsforsikringsavtale (IPA), men med en vesentlig forskjell. Arbeidstager får ikke fradrag for premieinnbetalingen der denne betales direkte av arbeidsgiver. Dette medfører at skattekreditten blir mindre enn ved IPA, på grunn av at arbeidstager blir beskattet for arbeidsinntekt med en gang. Ved IPA får arbeidstager fradrag for det innbetalte beløpet, og beskattes først ved utbetalingen. For kapitalforsikring vil avkastningen i tillegg være fortløpende skattepliktig for arbeidstager ettersom avkastningen opptjenes. En ordning med egen kapitalforsikring tilsvarer dermed ordinær banksparing. Det vil også påløpe arbeidsgiveravgift på premieinnbetalingen.

En ordning hvor arbeidsgiver innbetaler premie på arbeidstagers forsikring vil reelt sett bare innebære en høyere lønn. Grunnen til dette er at arbeidstager beskattes for arbeidsgivers premieinnbetaling som arbeidsinntekt, samme år som premiebetalingen finner sted. Innbetalingen vil være skattepliktig som alminnelig inntekt og som personinntekt. Der arbeidstagers samlede lønnsutbetalinger er over grensen for toppskatt, vil dette være lite gunstig for arbeidstager. Dette på grunn av at arbeidsgivers premieinnbetaling vil bli beskattet hardt, mens arbeidstager ikke får tilgang til midlene før på et langt senere tidspunkt.

Der arbeidsgiver er forsikringstager for en renteforsikring uten at det er oppnevnt endelig begunstiget, vil arbeidstager bli skattepliktig først ved utbetaling av pensjon, enten fra forsikringen direkte eller fra arbeidsgiver etter at arbeidsgiver har fått forsikringen utbetalt. Det vil ikke være fradragsrett for arbeidsgiver for betalt forsikringspremie, men derimot for pensjonsutbetalingen over drift. Det vil påløpe arbeidsgiveravgift på utbetaling til arbeidstager, men utgiftene til denne er fradragsberettiget for arbeidsgiver.

Denne spareordningen vil være gunstig for arbeidsgiver om den benyttes til sparing. Sparingen i form av renteforsikring gir ikke skatteplikt for avkastningen i spareperioden. I forhold til p-prinsippet vil ulempen være at det ikke gis fradrag ved innbetaling av forsikringspremie. Det påløper også arbeidsgiveravgift på hele det utbetalte beløpet, ikke bare på den innbetalte forsikringspremien. Til gjengjeld stilles det ikke særlige krav til spareordningen. Ordningen vil være gunstigere enn ordinær banksparing da den muliggjør en skattefri sparemulighet. For arbeidstager vil en ordning hvor arbeidsgiver er forsikringstager gi, de samme skattevirkningene som etter p-prinsippet, ved at pensjonsutbetalingen eller sparingen ikke er skattepliktig før ved utbetaling.

Kapitalforsikring der arbeidsgiver er forsikringstager vil ikke være like gunstig skattemessig som renteforsikring. Dette fordi det påløper skatt på den løpende avkastningen for arbeidsgiver, og i tillegg blir arbeidstager skattlagt for hele beløpet når det kommer til utbetaling. Skattemessig vil ordningen derfor være lik ordinær banksparing.

Forsikringsordninger der arbeidsgiver er forsikringstager, og arbeidstager er endelig begunstiget, vil jeg anse som mindre gunstige løsninger. Arbeidstager vil være skattepliktig for premieinnbetalingen fra arbeidsgiver, og i tillegg for utbetalingene fra forsikringen. For kapitalforsikring vil arbeidstager beskattes for innbetaling av forsikringspremie, og ved utbetaling for den delen av beløpet som ikke er beskattet tidligere. Arbeidsgiver vil i tillegg pålegges inntektsskatt for den løpende avkastningen av forsikringen. Det vil ikke være fradragsrett for arbeidsgiver for premieinnbetalingen til forsikringen, eller for utbetalingen til arbeidstager. Det vil i tillegg, etter mitt syn,

påløpe arbeidsgiveravgift både på innbetaling av forsikringspremie og på utbetalingen fra forsikringen til arbeidstager. De ordninger der arbeidsgiver tegner forsikring med arbeidstager som endelig begunstiget, vil derfor ikke oppnå noen skattefordeler tilsvarende de ordninger som følger p-prinsippet. Disse ordningene vil således kun være interessante i en teoretisk fremstilling, ikke i det praktiske liv.

Totalt sett vil det derfor, etter dagens skatteregler, være gunstigst for arbeidsgiver å spare til pensjon gjennom egen renteforsikring tilknyttet arbeidstagers liv, for deretter å betale ut pensjon over drift. Arbeidsgiver vil da ha faste kostnader å forholde seg til, avkastningen av sparingen vil være skattepliktig først ved utbetaling og arbeidsgiver vil få fradrag for den utbetalte pensjonen. Ordningen vil for arbeidstager innebære at pensjonen beskattes ved utbetalingstidspunktet.

6.2 de lege ferenda

Det totale regelsettet for rente- og kapitalforsikringer kan med fordel revideres, og i den grad lovgiver ønsker skattemessig gunstige ordninger bør, dette gjøres klart gjennom en endring av loven. I alle tilfelle bør reglene presiseres og tydeliggjøres. Det har tidvis siden midt på 1980-tallet blitt gjennomført enkeltendringer for å forsøke å demme opp hull i beskatningen. Dette har, i en hvis grad, ført til et lappeteppe hvor reglene ikke alltid er like konsekvente og sammenhengende.

Ved lovrevideringen av skatteloven i 1999 var et viktig hensyn å lette tilgjengeligheten for legfolk i form av en klarere lov. Dette har bare delvis blitt gjennomført for reglene for rente- og kapitalforsikring.

Jeg skal ikke foreslå endringer i form av endret lovtekst eller ny lovtekst, men mener at det bør foretas en politisk vurdering av hvilke forsikringsformer som skal behandles på hvilke måter.

Litteraturliste

- Aarbakke, Magnus. *Kontantprinsippet – en vurdering av gjeldende rett og behov for lovendring*. I: Utv. 1986, s. 560 flg.
- Aarbakke, Magnus. *Skatt på formue*. 3 utg. Oslo 1998, ISBN 82-00-12859-8
- Aarbakke, Magnus. *Skatt på inntekt*. 4 utg. Oslo 1990, ISBN 82-00-02998-0
- Bakken, Kari (et al.). *Personforsikring privat-bedrift*. 7 utg. Oslo 2001, ISBN 82-7664-154-7
- Bergo, Knut. *Høyesteretts forarbeidsbruk*. Oslo 2000, ISBN 82-02-19826-7
- Brudvik, Arthur J.. *Skatterett for næringsdrivende*. Oslo 2002, ISBN 82-02-21790-3
- Bråthen, Tore. *Personklausuler i aksjeselskaper*. Oslo 1996, ISBN 82-417-0733-9
- Bull, Hans Jacob. *Innføring i forsikringsrett*. 7 utg. Oslo 2000, Sjørettsfondet
- Clausen, Jan R.. *Bedriftens pensjonshåndbok*. Jan R. Clausen og Tor Hersoug
1. utg. Oslo 2003. ISBN 82-00-12909-8
- Eckhoff, Torstein. *Rettskildelære*. 4 utg. ved Jan E. Helgesen. Oslo 1997, ISBN 82-518-3602-6
- Fleischer, Carl August. *Rettskilder og juridisk metode*. Oslo 1998, ISBN 82-417-0954-4
- Fougner, Jan. *Arbeidsavtalen – utvalgte emner*. Oslo 1999, ISBN 82-518-3767-7
- Fretheim, T. Brun. *Skattereglene vedkommende pensjonering og livsforsikring*. Oslo 1953
- Graver, Hans Petter. *Alminnelig forvaltningsrett*. Oslo 1999. ISBN 82-00-45237-9
- Greni, Sven Rune m.fl.. *Skattelovkommentaren 1997/98*. Oslo 1998, ISBN 82-446-0373-9
- Hammerich, Peter. *Kollektive og individuelle pensjonsavtaler*. Peter Hammerich og Klaus Henrik Wiese-Hansen. 1 utg. Oslo 2003. ISBN 82-05-308659
- Hauge, Harald. *Realisasjonsprinsippet som periodiseringsregel*. Oslo 2001. ISBN 82-00-12834-2
- Killengreen, Johan A. (et al.). *Nye skattefavoredte bedriftspensjoner*. I: Revisjon og regnskap, nr. 4 2001, side 8 flg.
- Madsen, Einar E.. *Kollektive pensjonsavtaler*. Oslo 2000 ISBN 82-993160-1-4
- Skjønberg, Anne. *Om inntektsbeskatning av pensjoner og andre regelmessige personlige ytelser*. I: Skatteret 1988, s. 297 flg.
- Zimmer, Frederik. *Skatterett*. 4. utg. Oslo 2001, ISBN 82-15-00135-1

Lovforarbeider

Indstilling til almindelig skattelov for byerne 1904.

Innstilling fra Skattelovutvalget for pensjonsordninger. Oslo 1950

Innst. O XVII 1952 Innstilling fra kommunalkomiteen om lov om endring av skatteloven.

Innst. O nr. 15 1986-87 Innstilling fra finanskomiteen om endring i lov av 18. august 1911 nr. 8.

Innst.O. nr. 8 1994-95 Innstilling fra finanskomiteen om skatteopplegget 1995 – Lovendringer.

NOU 1983:56 Lov om avtaler om personforsikring

NOU 1999:32 Utkast til lov om innskuddspensjon i arbeidsforhold

NOU 2001:24 Ny livsforsikringslovgivning

Ot.prp. nr. 14 (1952) Om lov om endringer i skattelovene for landet og for byene av 18. august 1911 nr.8.

Ot.prp. nr. 50 (1985-86) Endringer i lov av 18. august 1911 nr. 8 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) mfl.

Ot.prp. nr.7 (1987-88) Skatteopplegget for 1988 - Lovendringer

Ot.prp. nr. 35 (1990-91) Skattereformen 1992

Ot.prp. nr. 1 (1994-95) Skatteopplegget 1995 - Lovendringer

Ot.prp. nr. 86 (1997-98) Ny skattelov

Ot.prp. nr. 47 (1998-99) Lov om foretakspensjon

Domsregister

Rt. 1934-883	28, 30, 43, 47
Rt. 1958-583 Hagerup dommen	14
Rt. 1970-1480	44, 47
Rt. 1973 s. 87	25
Rt. 1973 s. 679 Ibestad Havfiske	26
Rt. 1975 s. 992 Hjelmaas-Larsen	26
Rt. 1979 s. 1179	34, 37
Rt. 1980 s. 1445	11
Rt. 1984 s. 714	34
Rt. 1987 s. 729	26
Rt. 1987 s. 744	10
Rt. 2002 s. 456	9

Lov og forskriftsregister

1911 Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven) av 18. august nr. 8

§ 25 (senere endret til § 41)	35
§ 41	29
§ 44 første ledd bokstav a	29

1980 Lov om ligningsforvaltning (Ligningsloven) av 13. juni nr. 24

§ 6-2	22
§ 6-2 første ledd bokstav a	44

1989 Forsikringsavtaleloven av 16. juni nr. 69

§ 10-2 bokstav b	41, 47
§ 10-2 bokstav e	10
§ 10-2 bokstav f	7
§ 15-1	11
§ 15-1 første ledd	11
§ 15-1 sjette ledd	11
§ 15-2	11
§ 15-2 andre ledd	34
§ 15-5 andre ledd	11, 34
§ 15-5 tredje ledd	11
§ 15-6	12
§ 16-1 første ledd	11
§ 16-1 andre ledd	12
§ 16-1 tredje ledd	12
§ 16-1 fjerde ledd	12
§ 16-2	12
§ 16-2 første ledd	12
§ 16-2 andre ledd	12
§ 16-2 femte ledd	12
§ 17-1	13

1997 Lov om folketrygd (folketrygdloven) av 28. februar nr. 19

§ 23-2	22
§ 23-2 første ledd	22, 39, 41, 44, 47
§ 23-2 fjerde ledd	32, 44
§ 23-2 tolvte ledd	22

1998 Lov om årsregnskap m. v. (regnskapsloven) av 17 juli nr. 56

§ 1-2	21
§ 4-1	21, 31, 47
§ 4-1 første ledd	27
§ 4-1 første ledd nr. 2	27
§ 4-1 første ledd nr. 3	21, 22, 31, 33
§ 4-1 første ledd nr. 4	21

1999 Lov om skatt av formue og inntekt (skatteloven) av 26.mars nr. 14

§ 4-1	22, 39, 47
§ 4-1 første ledd	41
§ 4-2 første ledd bokstav b	23
§ 4-2 første ledd bokstav c	23, 33, 39
§ 4-16 første ledd	41
§ 4-16 andre ledd	41, 43
§ 5-1	13, 15, 27, 34, 40, 43, 46
§ 5-1 første ledd	13, 14, 15, 17, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 33, 34, 38, 40, 42, 43, 44, 45
§ 5-20 andre ledd	40, 43, 46
§ 5-21	46
§ 5-21 andre ledd	40, 43
§ 5-21 andre ledd bokstav b	43, 46
§ 5-41	17, 19
§ 5-41 første ledd	17, 19, 20, 27, 38

§ 5-41 første ledd tredje punktum	18
§ 6-1	21, 28, 30, 31, 32, 39, 41, 44, 47
§ 6-1 første ledd	22, 28, 31, 33, 41, 44
§ 6-45	20, 21, 28, 30
§ 6-47	20
§ 6-47 bokstav c	20
§ 12-2	38, 46
§ 12-2 bokstav a	15, 34, 40, 43, 44, 45, 46, 47
§ 12-2 bokstav b	19, 28, 38, 43
§ 14-2	21
§ 14-2 første ledd andre punktum	15, 20
§ 14-3	15, 34, 37, 40
§ 14-3 første ledd	15, 28, 34, 37, 43, 45
§ 14-4	21, 22, 27, 31, 39, 41, 44, 47
§ 14-4 andre ledd	21, 24, 27, 31, 33, 43
§ 14-4 andre ledd første punktum	31
§ 14-4 tredje ledd	21, 31
§ 14-21	40, 43, 46

1999 Skatteforskrift FIN. Forskrift 19. november nr. 1158 til utfylling og gjennomføring m. v. av skatteloven av 26. mars nr. 14

§ 4-16	41, 48
§ 5-20	40, 44
§ 5-41	17, 19
§ 5-41-1 bokstav a	19
§ 5-41-2 bokstav a	18

